

Preot Dr. Iulian-Mihail Vasile

Taina Sfintei Spovedanii.
Îndrumar

INTRODUCERE

Prin Spovedanie, mai aproape de Hristos Domnul

Pentru Ortodoxie, Tainele Bisericii sunt trepte de lumină întru întâlnirea cu Mântuitorul Hristos. Ortodoxia nu este o religie sau parte a unei religii creștine, ci este un mod de viață, o teofanie continuă, un mod de a-L descoperi pe Dumnezeu în fiecare clipă a vieții noastre, o modalitate de a-L însoți în iubirea Sa pentru noi, păcătoși ori sfinți, buni ori răi, toți candidați la Înviere. De aceea, drumul cu Hristos prin Sfintele Taine în viața aceasta ne apropie de Înviere, de Viața cea fără de moarte.

Nu există un mod standard în care ne putem spovedi. Hristos Domnul nu este adeptul schemelor de niciun fel. Iubește pe credincios și aceasta ar trebui să ne fie suficient. Dar pentru că lumea din jur are nevoie de schele să zidească o casă, de stâlpi care să țină acoperișuri, ori de picioarele podului pentru ca acesta să lege malurile, Părinții Bisericii, nu de puține ori, au legat în pagini cuminți o serie de îndrumări pentru Spovedanie. Nu, nu avem de a face, cel puțin în Ortodoxie, de o simplă inventariere a păcatelor ori a aplecărilor noastre spre păcat, ci avem

de-a face cu mici puncte de sudură a platoșei noastre ce ne apără de păcat, o aducere aminte, ca la medic, a bolilor ori simptomelor care ne-au cotrobăit prin suflet, depărtându-l de Dumnezeu.

Cunoscând nevoia de limpezire a învățaturii Bisericii cu privire la păcat și iertare, atent la vârsta și la cunoștințele celor ce vor citi cartea sa, Părintele Iulian nu face liste de păcate, ci propune o serie de îndemnuri spre vindecare, spre alungarea ispitelor și creșterea sufletului în cele bune. El ne vrea informați pentru a ști cum să obținem maximum din efortul nostru de apropiere de Hristos Domnul. Știe că mila și iertarea lui Dumnezeu sunt mai mari decât încercarea noastră de a-i aduce jertfă preocuparea noastră într-o bună creștere creștină.

A scrie astfel de lucrări, poate neînsemnate academic, dar foarte necesare în catehizarea poporului celui binecredincios, sau nu, este și o chestiune de curaj, de afirmare cu tărie a învățaturii mântuitoare a iertării pe care ne-a adus-o Domnul prin Jertfa Golgotei și prin Darul Învierii. Avem nevoie să ni se aducă aminte, iar și iar, că suntem împreună lucrători cu Dumnezeu, că nu există iubire a Mântuitorului care să ne îngădească libertatea. Iar

Spovedania este cel mai amplu exercițiu de libertate. Libertatea de a-i spune lui Dumnezeu: Exiști, cred în iertare Ta!

Istoria ne păstrează un text al Fericitului Augustin, final gândului nostru: „Dacă întreb un păgân: «Unde este Dumnezeul tău?» El îmi va arăta statuile sale. Dacă sfărâm aceste statui el îmi va arăta un munte, un copac, o piatră oarecare pe care el a luat-o din albia unui râu și a pus-o pe un soclu pentru a se prosterna înaintea ei. Vezi, îmi va zice el, arătând cu degetul obiectul adorat: «Iată Dumnezeul meu». Dacă eu râd de piatra lui sau dacă o sparg sau o arunc cu dispreț, el îmi va arăta soarele sau luna, ori un alt astru. Despre tot ceea ce-i vine în minte și din tot ceea ce poate arăta cu degetul, el îmi va spune: «Iată Dumnezeul meu»[...] Și întorcându-se spre mine va striga: «Dumnezeul tău unde este?». La o asemenea întrebare, eu nu-i pot arăta nimic ochilor lui. Nu aflu în jurul meu decât minți lipsite de discernământ care strigă împotriva mea; eu nu am nimic de arătat ochilor pe care păgânul îi are pentru văzut. Aș vrea să plâng pentru asta, căci Dumnezeul meu este nevăzut, iar interlocutorul meu caută un lucru vizibil când îmi zice: «Unde este Dumnezeul

tău?». Dar eu îți spun: «Arată-mi sufletul tău! Pentru ce nu poți face acest lucru? Fiindcă este nevăzut. Și totuși, acesta este ceea ce există mai bun în tine». Îmi spui că îți cunoști sufletul după acțiunile sale. Foarte bine. În același fel îl cunosc și eu pe Dumnezeu. Cel care a făcut tot ceea ce afli valoros în tine însuși, Acesta este Dumnezeul meu”.

Spovedindu-vă, îl faceți pe Dumnezeu viu dinaintea celor care l-ar vrea mort. Fiți alături de duhovnic, spovediți-vă cu râvnă și nădăjduiți în mila lui Hristos. Cartea Părintelui Iulian să vă fie un sprijin luminos!

Pret Prof. Dr. Constantin Necula

Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”
ULB Sibiu

CUVÂNT ÎNAINTE

„Viața omului este o alergare continuă între chemarea cerului și zburciumul pământului” (IPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei).

În vremurile pe care le trăim, mulți creștini devin conștienți de gravitatea și consecințele păcatelor pe care le săvârșesc. Glasul lăuntric îi îndeamnă către scaunul duhovnicului, dorind o spovedanie completă („după carte”, potrivit unei expresii larg răspândite) și solicitând un canon de pocăință.

În exercitarea Tainei Sfintei Spovedanii, preotul duhovnic constată, pe de altă parte, că se înmulțesc rândurile creștinilor care săvârșesc păcate grave și foarte grave și care ignoră posibilitatea absolvirii de păcate prin Taina Mărturisirii.

Omul contemporan își pune tot mai puțin problema respectării poruncilor date de Bunul Dumnezeu și a comuniunii sale cu El. Lipsit de preocupări duhovnicești, structura omului secular de astăzi este una a individului blocat în „carpe diem”, a omului autonom robit de individualism exacerbat,

într-o continuă goană după câștiguri materiale și plăceri hedoniste.

O lume imorală stă să se afirme! O lume cu prea puține modele demne de urmat, o lume în care păcatul stă la loc de cinste, în care patima e promovată cu insistență: violență, adulter, mofturi și moravuri ieftine, destrăbălare și mercantilism.

Mai îngrijorează pe cineva astăzi Judecata Înfricoșătoare a lui Dumnezeu? Credința mai înseamnă ceva, ori e un simplu accesoriu de buzunar folosit în momentele dificile ale vieții? Cine mai crede cu adevărat în viața veșnică promisă de Dumnezeu? Rai și Iad: iată două cuvinte care îl tulbură și înfricoșează pe omul lumii de azi sau poate îi stârnesc zâmbetul.

Misiunea duhovnicului de a căuta pe cei pierduți devine astfel una dificilă în acest context, prescripțiile canonice trebuind a fi adaptate la realitățile vieții sociale curente în care viețuiește omul modern.

Lecturând literatura canonică, realizăm că Biserica a observat întreg comportamentul uman în situațiile culpabile, și prin consens ecleziastic, prin

filtrul Scripturii și prin normele cutumiare acceptate unanim, a oferit soluții de îndreptare.

În momentul de față instituția duhovnicului se confruntă cu două direcții: una a rigorismului canonic excesiv, practicat îndeosebi de duhovnici din rândul monahilor și alta a iconomieii canonice duse la extrem, care se întâlnește în rândul unor duhovnici dintre preoții de mir.

Pentru fiecare dintre cele două atitudini se găsesc argumente pertinente. În această perioadă de acută criză morală păcatele stau la loc de cinste și tind a fi asimilate unei stări normale. De fapt, canoanele par a fi riguroase numai în raport cu starea anormală de viețuire vicioasă în care ne aflăm și o considerăm a fi normală. De cealaltă parte se aude glasul necesității unei adaptări a canoanelor la contextul lumii de astăzi.

Cu siguranță se impune o așezare a vieții spirituale pe principii sănătoase și stabile. Canonisirea riguroasă trebuie combinată, pentru efectul scontat, cu o conștientizare a penitentului asupra stării sale, dar și cu insuflarea nădejdi că duhovnicul îi poate iconomisi greutatea epitimiei,

dacă acceptă și respectă medicația sufletească prescrisă.

Iscușința unui duhovnic nu se vedește în asprimea cu care canonisește, nici în oprirea îndelungată de la Sfânta Împărtășanie, ci în capacitatea sa de a-l determina pe credincios să-și deschidă sufletul și în prescrierea terapiei spirituale celei mai adecvate. În canonul 84, Sfântul Vasile cel Mare cere „să se cerceteze roadele pocăinței, căci nu după timpul de penitență judecăm păcatele, ci ținem seama de felul pocăinței”. „Nu cer mulțimea vremii, ci îndreptarea sufletului”, zicea Sfântul Ioan Gură de Aur, iar Sfântul Grigorie de Nisa completează: „Înainte de toate se cuvine a ține seama de felul dispoziției sufletești a celui ce se vindecă și să nu se creadă că timpul este suficient spre vindecare, ci de intenția celui ce se vindecă pe sine prin credință” (canonul 8).

Despre cei ce refuză pocăința și nu primesc viața după Evanghelie suntem datori „să ne rugăm ca să-i câștigăm pe ei și să-i scoatem din cursa diavolului, iar de nu vom putea face aceasta, să ne sânguim a mântui măcar sufletele noastre de veșnica osândă” (Canonul 85 al Sfântului Vasile cel Mare).

„Și aceasta este viața veșnică: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (Ioan 17,3). Marea majoritate mărturisim că suntem credincioși, credem în Dumnezeu. Credința presupune cunoașterea voii lui Dumnezeu: „De Mă iubiți, păziți poruncile Mele (Ioan 14, 14)”. Cu adevărat se numește „prieten al lui Dumnezeu” cel care Îi împlinește voia, Îl primește în viața sa, păstrează legătura, făcându-i dese vizite în Casa Sa: „Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat de la moarte la viață” (Ioan 5, 24). Așadar, pentru a ne împrieteni cu Dumnezeu și a păși pragul împărăției Sale este absolut necesar să dialogăm cu El.

În lumina acestor considerații am considerat folositoare editarea acestui ghid practic de spovedanie pentru credincioși și frații preoți duhovnici. El s-a născut nu din dorința de a da lecții, ci dintr-o necesitate de a pune la îndemâna tuturor un instrument eficient de orientare și îndrumare în exercitarea Tainei Spovedaniei, care să ne înlesnească întâlnirea cu Mântuitorul Iisus Hristos în Taina Împărtășaniei.

El a fost conceput în două părți: întrebări generale adresate copiilor și tinerilor, apoi adulților. Răspunsurile conțin îndrumări lesne de înțeles din Sfânta Scriptură și din învățăturile Sfinților Părinți, apoi, pentru adulți se prezintă canoanele pentru fiecare păcat în parte. E vorba aici despre canoanele Sfinților Părinți și Apostoli, ale Sinoadelor ecumenice și locale sau Pravile bisericești.

Pentru cei care doresc să se informeze operativ și să prescrie epitimia în acord cu experiența și tradiția canonică a Bisericii, am prezentat deopotrivă epitimiile mari și mici pentru același păcat, precum și recomandările unor duhovnici cu experiență.

Nu lipsite de interes sunt câteva considerații asupra Tainei Sfintei Spovedanii, situații deosebite ce se pot ivi în actul mărturisirii, dar și modalitățile de rezolvare a acestora.

Nu avem pretenția că acest instrument de lucru este unul complet, în detaliu, căci nu ne-am dorit acest lucru (dacă sunt scăpări, rog să mi le iertați!). El este unul care prezintă în linii mari rana generată de păcat și leacul pentru cele mai cunoscute boli ale sufletului uman.

Mai mult ca niciodată e nevoie de lumină în această lume. Un om ce trăiește în beznă păcatului are sufletul întunecat, inima împietrită în rele, iar de pe chipul său a dispărut seninătatea binecuvântării divine. Prin Taina Mărturisirii și Împărtășirii fiecare creștin trebuie să devină o făclie a Învierii. Să nu ținem lumina cunoștinței de Dumnezeu ascunsă ori sub obroc, ci să o așezăm în sfeșnicul credinței noastre, ca din ea să se împărtășească și alții. Lumina noastră nu pierde nimic în acest act de dăruire, ci va naște altă lumină întru lumina vieții veșnice!

Nădăjduim că acest îndrumător poate lumina calea cunoașterii lui Dumnezeu pentru fiecare credincios care dorește să îmbrace haina sfințeniei, iar pentru fiecare preot duhovnic poate fi un punct de plecare în pastorația individuală acordată în Taina Spovedaniei.

Preot Dr. Julian Vasile

*„Ai păcătuit?
Vino în biserică și șterge păcatul tău,
căci aici este spital, nu tribunal.
Aici se dă iertare,
nu ți se cere socoteală pentru păcate.
Spune-i lui Dumnezeu
«Ție Unuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut»
și te va ierta.
Arată-i pocăință și te va milui!”*

(Sf. Ioan Gură de Aur)

ÎNTREBĂRI CU CARACTER GENERAL PENTRU COPII ȘI TINERI

*„Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu”
(Marcu 10,14)*

Când te-ai spovedit ultima dată?

Porunca a patra bisericească ne îndeamnă „să ne spovedim și să ne împărtășim în fiecare din cele patru posturi mari de peste an sau, dacă nu putem, cel puțin o dată pe an, în postul Sfintelor Paști”. Dacă sufletul nostru este încărcat cu păcate ori alte greutăți trebuie să alergăm imediat la duhovnic pentru dezlegarea și ușurarea cugetului nostru, nu trebuie să așteptăm vremea postului.

Ți-a dat duhovnicul vreun canon? L-ai împlinit?

Duhovnicul este preotul în mâinile căruia noi ne încredințăm sufletul. Este asemenea unui doctor care veghează asupra stării noastre de sănătate. Împlinirea canonului (epitimiei) aduce cu sine vindecarea sufletului spre dobândirea vieții veșnice.

„Ascultați pe mai-marii voștri și vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie și nu suspinând, căci aceasta nu v-ar fi de folos” (Evrei 13,17).

Te-ai împărtășit fără a avea dezlegarea duhovnicului?

După *Pravila de la Govora* (cap. 89), penitentul se desparte de Biserică 3 ani, ca un batjocoritor de Dumnezeu, iar preotul să nu primească nici prescură de la dânsul.

Îți schimbi duhovnicul de la o mărturisire la alta?

Prin Taina Hirotoniei preotul dintr-o comunitate devine duhovnicul ei. După *Pravila de la Govora* (cap. 117), credinciosul care-și va lăsa duhovnicul său fără pricină binecuvântată și se va spovedi la altul, să se despartă de Biserică împreună cu acela ce-l primește. Nu trebuie să căutăm un duhovnic lesne iertător care să ne împărtășească grabnic, căci aceasta nu ne-ar fi de folos, ci mai bine este să ne dorim cu adevărat vindecarea sufletului.

Te-ai împărtășit după ce ai mâncat?

Conform *Pravilei de la Govora* (cap. 89), cel care a mâncat înainte de a se împărtăși trebuie să facă pocăință un an.

Te rogi acasă în fiecare zi?

După *Constituțiile Apostolice* (VIII, 34) se cuvine ca fiecare creștin să se roage dimineața, la prânz și seara. „Rugați-vă neîncetat” (I Tesaloniceni 5, 17) și „Cereți și vi se va da; căutați și veți afla; bateți și vi se va deschide” (Matei 7, 7) spune Sfânta Scriptură.

Iei parte la Sfânta Liturghie?

Orice creștin este îndatorat să ia parte la sfintele slujbe rânduite de Sfânta Biserică. Porunca întâi bisericească cere „să ascultăm cu evlavie Sfânta Liturghie în fiecare duminică și în sărbătoare”.

Postești miercurea și vinerea în cursul anului?

Porunca a doua bisericească ne cere „să ținem posturile de peste an”. În fiecare păcat se ascunde un diavol, de aceea Mântuitorul le spune Apostolilor săi

pricina pentru care unele boli nu pot fi vindecate: „acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune și cu post” (Matei 17, 21).

Postești în cele patru mari posturi de peste an?

După porunca a patra bisericească suntem datori pentru sănătatea sufletului nostru „să ne spovedim și să ne împărtășim în fiecare din cele patru posturi mari de peste an, sau, dacă nu putem, cel puțin o dată pe an, în Postul Sfințelor Paști”.

Îți cinstești și ascuți părinții și bunicii?

Porunca a cincea cere: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământ (Ieșire 20, 12).

A cinsti pe părinți înseamnă:

- A-i iubi, adică a le dori și face tot binele cu putință.
- A asculta de ei, „Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul, că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 6, 1). „Fiule, păzește povața tatălui tău și nu lepăda îndemnul maicii tale” (Pilde 6, 20).

- A nu-i supăra cu ceva și a ne purta față de ei cu toată cuviința, vorbind despre ei și cu ei numai de bine. „Cel ce va grăi de rău pe tatăl său sau pe mama sa să fie dați morții, că au grăit de rău pe tatăl său și pe mama sa și sângele său este asupra sa” (Levitic 20, 9).
- A-i ajuta la nevoie, mângâindu-i în necazuri și înseninându-le bătrânețile. „Fiule, sprijină pe tatăl tău la bătrânețe și nu-l mâhni în viața lui” (Înțelepciunea lui Isus Sirah 3, 12).
- A ne ruga lui Dumnezeu pentru ajutorarea lor, când sunt în viață, iar după moarte, pentru odihna sufletelor lor, împlinindu-le voința cea din urmă și păstrându-le frumoasă amintire.

Te împaci bine cu frații (sau surorile)?

Dumnezeiasca Scriptură exclamă: „Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună” (Psalmi 132, 1). Frații sunt datori unul altuia să se înțeleagă și să se ajute.

Sf. Apostol și Evanghelist Ioan observă că „dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său (și în sensul larg de aproapele) îl urăște, este mincinos” (I Ioan 4, 20).

Ești leneș (leneșă)?

Învățătura de credință ortodoxă (partea a III-a, nr. 106) definește lenea ca fiind „nepăsarea față de împlinirea datoriilor și dezgustul pentru muncă, fie cu brațele, fie cu mintea”. Lenea, păcat capital, naște la rândul său alte păcate.

„Dacă cineva nu vrea să lucreze – zice Sf. Ap. Pavel – acela nici să nu mănânce” (II Tesaloniceni 3, 10). Și tot Sf. Pavel îndeamnă: „Nu fiți leneși, ci următori ai celor ce prin credință și îndelungă răbdare moștenesc făgăduințele” (Evrei 6, 12). Remediul acestui păcat este munca cinstită.

Ai invidie pe colegii care sunt mai buni (la învățătură, la suflet etc.) decât tine?

Invidia sau pizma, unul din cele șapte păcate capitale, „naște în sufletul omului părere de rău pentru binele aproapelui și bucurie pentru nenorocirea și suferința lui” (*Învățătura de credință ortodoxă*, partea a III-a, nr. 101).

Ajuți pe cei neputincioși? Faci milostenie?

„Unul dă mereu și se îmbogățește, altul se zgârcește din cale-afară și sărăcește (Pildele lui

Solomon 11, 24). Mântuitorul ne-a învățat zicând: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui” (Matei 5, 7). „Dăruind vei dobândi”, spunea frumos Nicolae Steinhardt.

Copiezi la lucrările scrise?

Despre câștigul curat Sfânta Scriptură ne spune că „Cel nelegiuit capătă un câștig înșelător, iar cel ce seamănă dreptatea, o răsplată adevărată” și „Pe cei cu inima vicleană îi urgisește Domnul; plăcerea Lui este spre cei fără prihană” (Pildele lui Solomon 11; 18, 20).

Cine copiază este părtaș la două păcate grele: lenea și furtul. De lene nu se învață lecțiile și apoi, copiind, furi din ceea ce nu este al tău. De aceea, păcatul acesta trebuie părăsit, remediul fiind studiul serios și cinstea.

Participi la ora de religie?

Cine nu ia parte la ora de religie fuge de Dumnezeu și se împotrivește învățaturii Sale celei mântuitoare. „Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui ce M-a trimis” zice Domnul (Ioan 7, 16). Deci

învățătura religioasă este de la Tatăl ceresc (Ioan 3, 2), fiind o „învățătură sănătoasă” (I Timotei 2, 10).

Spui minciuni?

Fără îndoială, minciuna este lucrarea diavolului. Mântuitorul zice: „diavolul de la început a fost ucigător de oameni și nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii” (Ioan 8, 44).

Vorbești de rău pe aproapele?

„Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, cum poate să-L iubească?” (I Ioan 4, 20).

Unii duhovnici cu experiență recomandă drept canon în frânarea limbii (de exemplu, un timp de tăcere fără a comunica cu cei din jur decât strictul necesar), cultivarea iubirii aproapelui ori rostirea rugăciunii Sfântului Efrem Sirul „Doamne și stăpânul vieții mele”.

Înjuri sau vorbești urât?

Prin aceasta încălcăm porunca a treia dumnezeiască „Să nu iei cuvântul Domnului în deșert” și cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos „pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății. Căci din cuvintele tale vei fi găsit drept, și din cuvintele tale vei fi osândit” (Matei 12, 36-37).

Unii duhovnici cu experiență recomandă drept canon rostirea rugăciunii minții „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”.

Ești certat sau în vrajbă cu cineva?

Sfânta Scriptură spune „Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri (Matei 5, 44-45).

Molitifelnicul scrie: „Cel ce va avea vrajbă cu careva să nu intre în biserică până nu se va împăca, că rugăciunea lui spre blestem și spre păcate se socotește, și să facă toată ziua câte 50 de metanii”.

Te mândrești?

Mândria este primul dintre cele șapte păcate capitale, prin care noi îl excludem pe Dumnezeu din viața noastră. Remediul împotriva acestei patimi este smerenia: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har” (Iacov 4, 6), „inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi” (Psalmul 50, 8).

Ai găsit ceva ce nu îți aparține?

Canonul 4 al Sf. Grigorie făcătorul de minuni te îndeamnă să restitui obiectul găsit, iar dacă nu știi al cui este, să-1 păstrezi până ți se va cere a-l înapoia. Iar canonul 5 al aceluiași Părinte prevede, pentru cei ce nu procedează astfel, să fie opriți de la rugăciuni.

Ai furat ceva?

Porunca a opta cere: „Să nu furi” (Ieșire 20, 15). Sfântul Nicodim Aghioritul cere să se înapoieze lucrul furat. Dacă nu-l mai ai, te îndeamnă să te întorci la cel păgubit și să-ți ceri iertare.

Îți pierzi vremea la jocurile de noroc?

Jocurile de noroc sunt o risipă de bani.

Seduția „îmbogățirii rapide” este o tentație prea mare pentru cei disperați, pentru a-i putea rezista. Șansele de a câștiga sunt foarte mici, ceea ce duce la ruina multor vieți. Sf. Ap. Pavel ne spune: „Căci iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor; și unii, care au umblat după ea, au rătăcit de la credință, și s-au străpuns singuri cu o mulțime de chinuri” (I Tim. 6, 10). Canonul 43 Apostolic cere să încetezi; dacă nu, prevede afurisirea.

Fumezi?

Este un păcat împotriva trupului nostru, căci trupul este „templu al Duhului Sfânt” (I Cor. 6, 19). Fumatul ruinează sănătatea omului și este o risipă de bani.

Privești imagini rușinoase (în reviste sau la televizor)?

„Fugiți de desfrânare! Orice păcat pe care-l va săvârși omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său (I Cor 6,18). Mântuitorul Iisus Hristos condamnă ferm primirea păcatului în mintea noastră și învoirea

noastră cu el: „Oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui” (Matei 5, 28).

Crezi în superstiții și le practici?

„Iar de basmele cele lumești și băbești, ferește-te și deprinde-te cu dreapta credință [...] care spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină”. (I Tim. 4, 7-8).

Porți obiecte vrăjite sau amulete?

Pravila de la Govora (cap. 132) prevede că penitentul, dacă le leapădă, se primește la împărtășire; iar dacă le va purta în continuare, după prima și a doua povățuire, să se despartă de Biserică și să se afurisească precum vrăjitorii.

Ai cumpărat sau ai primit cărți eretice?

Canonul 9 al Sinodului VII ecumenic îți cere să le dai Bisericii, în caz de refuz, se prevede afurisirea. Asemenea, a șaptea poruncă bisericească ne cere „să nu citim cărțile ereticilor”. „De omul eretic, după întâia și a doua mustrare, depărtează-te, știind că unul ca acesta s-a abătut și a căzut în păcat, fiind singur de sine osândit” (Tit 3, 10-11).

ÎNTREBĂRI CU CARACTER GENERAL PENTRU ADULȚI

*„Oriunde vei merge, să ai înaintea ta pe Dumnezeu.
Orice vei face, să ai mărturie din Sfintele Scripturi”.*
(Sf. Antonie cel Mare)

Pentru înțelegerea Canoanelor (epitimiilor) facem următoarele adnotări:

- Ceasul al nouălea precizat în canoane înseamnă ora 15 sau 3 p.m.
- Afurisirea (sau excomunicarea) = este excluderea credinciosului din comunitatea Bisericii, când se face vinovat de păcate contra credinței sau a moralei (Matei 18, 17; I Corinteni 5, 2-5; I Timotei 2, 20; Tit 3, 10).

Ea este de două feluri:

- a). duhovnicească-internă, când credinciosul este oprit de la împărtășire sau de la slujbe pentru o vreme;
- b). când un credincios devine un ne-credincios public și se iau măsuri administrative publice contra lui, înlăturându-l din obștea creștină. Numai cel ce se îndreaptă este reprimat (II Corinteni 2, 6-10). Afurisirea publică o face numai arhiereul.

- Anatema = este cea mai grea pedeapsă pe care o poate da Biserica. Ea se dă contra celor ce disprețuiesc și atacă adevărurile dogmatice, morale și de cult și prin aceasta ei duc la rătăcire și pierzare de suflet pe cei neștiutori. Anatema cuprinde blestem, afurisenie și predare a celui anatemisit pe mâna satanei, de care ascultă și ale cărui fapte și misiune le împlinește, devenind mort sufletește și vrăjmaș lui Dumnezeu.
- Canon (gr. kanon = măsură, regulă, lege) = este normă și regulă privind etica creștină, cultul, disciplina clerului, monahismul, organizarea și jurisdicția bisericească, promulgate de sinoade ecumenice sau locale, sau recomandate de Părinții Bisericii.
- Canonisirea = este totalitatea mijloacelor folosite de duhovnic pentru a îndrepta pe cel păcătos, în conformitate cu Legea Domnului. Această îndreptare el trebuie să o dovedească prin fapte sufletești și trupești, care aduc vindecarea și împăcarea lui cu Dumnezeu.
- Iconomia = este una din modalitățile principale pe care Biserica le folosește în aplicarea normelor canonice, care constă într-o atitudine pastorală, de bunăvoință și de compasiune.
- Metanii = sunt plecări ale genunchilor și ale corpului mai mult sau mai puțin până la pământ, ca

semn că iubim pe Dumnezeu și ne pocăim de păcatele făcute. Se numește închinăciune sau metanie mică plecarea corpului până ce mâna ajunge la pământ. Căderea cu fața la pământ este cea mai adâncă închinăciune și metanie (Matei 26, 39).

* * *

*„La Dumnezeu ultimul cuvânt
nu-l are niciodată păcatul, ci pocăința!”
(IPS Teofan Mitropolitul Moldovei și Bucovinei)*

Când te-ai spovedit ultima dată?

Porunca a patra a Bisericii ne cere „să ne spovedim și să ne împărtășim în fiecare din cele patru posturi mari de peste an sau, dacă nu putem, cel puțin o dată pe an, în postul Sfințelor Paști”. *Învățătura de credință creștină ortodoxă* subliniază că „de scaunul mărturisirii se poate apropia creștinul oricând simte trebuința de a-și ușura sufletul de păcate”. „Spovedania nu este legată de termene sau soroace anumite din cursul anului. Cu cât ne spovedim mai des, cu atât este mai bine” (Partea a II-a, Răspunsul la întrebarea 188).

Îți schimbi duhovnicul de la o mărturisire la alta?

Preotul unei comunități este recomandat să fie duhovnicul acelor credincioși, pentru două motive: prin Hirotonie el se leagă de comunitate, având să dea seama pentru sufletele păstoriților săi, apoi pentru că el știe în amănunt viața fiecărui păstorit și poate da sfaturile cele mai bune.

Învățătura de credință ortodoxă (răspunsul la întrebarea 185 din capitolul „Cultul divin public”) subliniază că „este bine să nu schimbăm duhovnicul decât la caz de mare nevoie, de pildă, când se schimbă preotul sau când ne mutăm în altă parohie”. Trebuie să se mai știe că, potrivit canonului 32 Apostolic, un duhovnic nu poate dezlega pe cel legat de alt duhovnic, atâta vreme cât trăiește acela. Același lucru îl prevede și capitolul 119 din *Nomocanonul* slav în 228 de titluri.

După *Pravila de la Govora* (cap. 117), bărbatul sau femeia care-și va lăsa duhovnicul său fără pricină binecuvântată și se va spovedi la altul, să se despartă de Biserică împreună cu acela ce-l primește.

Ți-a dat duhovnicul vreun canon? L-ai împlinit?

Împlinirea canonului aduce cu sine vindecarea sufletului spre dobândirea vieții veșnice. În consens cu canonul 7 al Sinodului din Cartagina, dezlegarea de canon se dă numai în cazuri excepționale de către duhovnicul care l-a aplicat sau de către episcopul locului.

Te-ai împărtășit fără a avea dezlegarea duhovnicului?

„Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar, căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului. De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit” (I Corinteni 11, 28-30).

După *Pravila de la Govora* (cap. 89), penitentul se desparte de Biserică 3 ani, ca un batjocoritor de Dumnezeu, iar preotul să nu primească nici prescură de la dânsul.

N-ai îndrumat pe cei rătăciți pe calea cea bună a credinței ortodoxe?

Acesta este păcat împotriva Duhului Sfânt. Sf. Ap. Iacob zice: „Cine știe să facă ce e bine și nu face, păcat are” (Iacob 4, 17). Tot el scrie, mai lămurit: „frații mei, dacă vreunul va rătăci de la adevăr și-l va întoarce cineva, să știe că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui își va mântui sufletul din moarte și va acoperi mulțime de păcate” (Iacob 5, 1 9-20).

Te-ai împotrivit față de adevărul dovedit al credinței creștine?

Acest păcat – numit și ateism – face parte din categoria celor mai grave păcate și anume păcatele împotriva Duhului Sfânt, care, după cuvântul lui Hristos, „nu se iartă nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie” (Matei 12, 32).

„Pricina neiertării unor astfel de păcate – zice *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 108) – stă în îndărătnicia omului de a nu se pocăi, în împietrirea inimii lui ... Dacă însă un astfel de vinovat se căiește din adâncul inimii și, hotărât să nu mai păcătuiască, cere îndurarea lui Dumnezeu,

atunci, prin Sfânta Taină a Pocăinței, el va putea primi iertare, căci nu este păcat, oricât de greu ar fi el, care să covârșească bunătatea și dragostea de oameni a lui Dumnezeu”.

Mântuitorul ne atrage atenția că „cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi” (Marcu 16, 16).

Cunoscând că diavolul „a orbit mințile necredincioșilor ca să nu le lumineze lumina Evanghelică” (II Corinteni 4, 4), Sf. Ap. Pavel spune: „Luați seama, fraților, să nu fie cumva în vreunul din voi o inimă vicleană a necredinței, ca să vă depărtați de Dumnezeu cel viu” (Evrei 3, 12).

Ai blestemat sau ai hulit numele lui Dumnezeu și al semenilor?

Porunca a treia din Decalog cere: „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui” (Ieșire 20, 7).

După *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 123), numele lui Dumnezeu se poate lua în deșert prin: purtarea necuviincioasă în biserică, necinstirea lucrurilor sfinte, cârtirea împotriva

rânduielilor lui Dumnezeu, înjurături sau blesteme, nesocotirea făgăduințelor făcute în numele lui Dumnezeu, jurământ mincinos, întrebuițarea cu ușurință a jurământului, călcarea jurământului cu știință și voință, atunci când Dumnezeu este luat ca martor și cheazășie prin lucruri neînsemnate”.

Pravila de la Târgoviște (cap. 105) prevede: „Mireanul care va blestema și va huli se canonisește un an să nu se împărtășească, să țină post, să facă metanii și milostenii”. Pentru acest păcat, Sf. Nicodim Aghioritul prevede următorul canon: să citească sau să asculte Psaltirea și alte cărți folositoare. Dacă hula nu este cu voie, ci vine de la diavolul, nu suntem răspunzători și nu vom fi întrebați la judecată (*Pravila bisericească*, 923).

Te-ai încrezut în chip nesocotit în bunătatea lui Dumnezeu?

De acest păcat (care face parte din categoria păcatelor împotriva Duhului Sfânt) se face vinovat – după cum citim în *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 107) – cel ce păcătuiește neîncetat și totuși crede că Dumnezeu, fiind Atotbun, îl va ierta mereu; de asemenea, și cel ce socotește că se va

putea mântui numai prin credința lipsită de fapte bune (Romani 2, 4-5; Iacov 2, 26).

Ai deznădăjduit în mila și bunătatea lui Dumnezeu?

„Sunt oameni – zice *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 107) – care socot că păcatele făcute de ei sunt atât de mari, încât nu vor mai putea găsi iertare la Dumnezeu, chiar dacă s-ar pocăi, și de aceea nu mai încearcă să se îndrepte, ci păcătuiesc mereu (Ioil 2, 12-13). De acest păcat s-a făcut vinovat Iuda, care, după ce L-a vândut pe Mântuitorul, s-a dus și s-a spânzurat (Matei 27, 5).

Pravila bisericească (nr. 596) scrie: „Deznădejdea izvorăște din necredință și viață păcătoasă moștenită și susținută de voința omului. Ea începe mai întâi cu o stare de tristețe și mâhnire sub diferite forme, și dacă mâhnirea nu trezește în suflet sentimente de pocăință, ea duce la deznădejdea marilor păcate ale hulirii de Dumnezeu, ba chiar la sinucidere, care dă pe față sufletul uscat de orice evlavie”.

Te rogi acasă în fiecare zi?

După *Constituțiile Apostolice* (VIII, 34) se cuvine ca fiecare creștin să se roage dimineața, la prânz și seara, căci rugăciunea este hrana sufletului. Dacă dintr-o neputință nu poate să meargă la biserică, „fiecare să citească și să se roage la el acasă”. Conform *Pravilei de la Govora* (cap. 37), „cine se mârhește de rugăciune și va umbla ca un dobitoc, acela să aibă pocăință un an și să facă 100 de metanii în zi”.

Respecti ziua de duminică și celelalte zile de sărbători religioase?

Canonul 15 al Sf. Petru al Alexandriei arată: „Duminica o ținem zi de bucurie pentru Cel ce a înviat întru ea, în care am primit să nu plecăm genunchii”. Tot astfel, canonul 29 al Sinodului din Laodiceea cere să se cinstească ziua duminicii și să se petreacă în odihnă, iar cine ar face altfel să fie anatema. Și canonul 1 al Sf. Teofil al Alexandriei ne îndeamnă „să cinstim toată duminica și să o serbăm, ferindu-ne de învățăturile care nu cinstesc Învierea Domnului nostru Iisus Hristos”.

Iei parte la Sfânta Liturghie?

Orice creștin este îndatorat să ia parte la sfintele slujbe rânduite de Sfânta Biserică. Porunca întâi bisericească cere „să ascultăm cu evlavie Sfânta Liturghie” în fiecare duminică și sărbătoare.

Ai intrat în sfânta biserică și ai ieșit repede, fără să stai la sfânta slujbă?

Sf. Ioan Gură de Aur spune: „Ai venit, deci, la biserică și te-ai învrednicit să-L întâlnești pe Hristos? Nu pleca dacă nu s-a sfârșit slujba. Dacă pleci înainte de apolis, ești vinovat ca un dezertor. Mergi la teatru și dacă nu se sfârșește reprezentația, nu pleci! Vreți să vă spun a cui lucrare fac toți cei care pleacă înainte de a se sfârși Dumnezeiasca Liturghie și nu participă la ultimele rugăciuni de mulțumire? Poate este greu ceea ce vreau să vă spun, însă trebuie s-o spun. Atunci când Iuda a luat parte la Cina cea de Taină a lui Hristos, în timp ce ceilalți erau așezați la masă, el s-a ridicat înaintea celorlalți și a plecat. Deci, acela pe Iuda îl imită... Dacă acela nu ar fi plecat atunci, nu ar ajuns trădător, nu s-ar fi pierdut”.

Canonul 9 Apostolic prevede afurisirea.

Ai lipsit trei duminici consecutiv de la biserică fără un motiv binecuvântat?

Participarea regulată la Sfânta Liturghie înseamnă sfințirea credinciosului prin primirea harului Sfântului Duh, adică Duhul Sfânt se face viu și lucrător: „Binecuvântarea Domnului să fie cu voi toți cu al său har și a sa iubire de oameni totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor”, „Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia,/ Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi Dumnezeu cu harul tău”.

Canonul 80 al Sinodului Trulan prevede îndepărtarea de obște.

Ai călătorit duminica (afară de vreo nevoie)?

Potrivit canonului 39 al Sf. Nichifor Mărturisitorul, „duminica nu se cuvine a călători fără nevoie și fără constrângere”, dar nu se prevede o epitimie pentru călcarea acestui canon.

Ai zis și ai considerat că nu trebuie să te rogi neapărat în biserică?

Îndepărtarea de slujbele bisericii aduce cu

Sine lipsa Duhului Sfânt din viața credinciosului. După *Pravila de la Govora* (cap. 56), „orice mirean care va fugi de Biserică și va zice că mai bine este să mă rog singur, iar nu în biserică și aceasta o va face fără învățătura duhovnicului, să fie anatema”.

Ai disprețuit sau ai defăimat sărbătorile bisericești, slujbele și pomenirile ce se fac cu acest prilej?

Unul ca acesta, conform canonului 20 al Sinodului din Gangra, este dat anatemei.

Postești în cele patru mari posturi de peste an? Dar miercurea și vinerea în cursul anului?

Porunca a doua bisericească ne cere „să ținem posturile de peste an”. După porunca a patra bisericească suntem datori „să ne spovedim și să ne împărtășim în fiecare din cele patru posturi mari de peste an, sau, dacă nu putem, cel puțin o dată pe an, în Postul Sfințelor Paști”.

Postim miercuri pentru că în ziua aceasta a fost trădat Mântuitorul de către Apostolul Iuda pentru doisprezece arginți, din această zi începând pregătirea Mântuitorului pentru Patima Sa cea de

bunăvoie. De asemenea, vinerea este ziua în care Mântuitorul a îndurat patimile: biciuirile, scuipările, lovirile, răstignirea pe Cruce și moartea pentru păcatele noastre. În aceste zile stăm în post și rugăciune, știind că Jertfa lui Hristos de pe Cruce ne învrednicește pe fiecare dintre noi de vederea cereștii Sale Împărății.

Pe cei ce nu țin posturile, afară de pricini binecuvântate, canonul 69 Apostolic îi pedepsește cu afurisirea. Dacă trupul este smerit de boală și cuprins de slăbiciune, se cade să i se dea hrana și bautura după trebuință și cât poate să suporte (Timotei 8).

Enciclica Sf. Sinod 1956 prevede:

1. Copiii până la împlinirea vârstei de 7 ani sunt dezlegați de pravila postului, putând mânca în tot timpul anului orice fel de alimente.
2. Pentru copiii de 7–12 ani și pentru credincioșii de orice vârstă care sunt cuprinși de slăbiciuni și suferințe trupești, pravila postului este obligatorie numai în zilele următoare:
 - a). Toate miercurile și vinerile de peste an, afară de acelea când este dezlegare la pește;
 - b). Prima și ultima săptămână din postul Paștilor și tot așa din postul Nașterii Domnului;

c). de la 23 la 28 iunie (adica cinci zile din postul sfinților apostoli Petru și Pavel);

d). de la 1 la 15 august (adica 2 săptămâni ale postului Adormirii Maicii Domnului);

e). Ajunul Craciunului, Ajunul Bobotezei, 29 august și 14 septembrie.

Pentru celelalte zile și săptămâni din timpul marilor posturi bisericești, copiii de 7–12 ani și credincioșii de orice vârstă, care sunt suferinzi, să fie dezlegați a mânca: pește, icre, ouă, lapte și brânză.

Ai ținut posturile speciale rânduite de ierarhul locului?

A șasea poruncă bisericească ne îndeamnă „să ținem posturile pe care le-ar orânduie episcopul sau mitropolitul locului, în vreme de primejdii, de boli sau de necazuri”.

Ai făcut nuntă sau ți-ai serbat ziua de naștere în post?

Canonul 52 al Sinodului din Laodiceea ne interzice acest lucru, iar porunca a noua bisericească ne obligă „să nu facem nunți și ospete sau alte petreceri în timpul posturilor”.

Nu te-ai îngrijit a chema preotul să împărtășească pe o rudenie a ta și a murit?

Pravila de la Târgoviște (cap. 167) prevede: „Dacă cineva va muri împărtășit din neglijența lui, să se facă liturghii și milostenii, iar cei vârstnici ai casei care nu l-au ajutat, să fie canonisiți și opriți de la împărtășanie 2 ani și să facă câte 300 de metanii pe zi”.

Ai mâncat și apoi te-ai împărtășit?

Conform *Pravilei de la Govora* (cap. 89), cel care a mâncat înainte de a se împărtăși trebuie să facă pocăință un an. Dacă a mâncat brânză sau ouă se oprește 2 ani de la împărtășire. Dacă a mâncat carne se oprește 3 ani și va face 66 de metanii în zi.

Ai vomitat după împărtășire?

Canonul 48 al Sf. Ioan Postitorul prevede: „Cel ce după dumnezeiasca Cuminecare a vărsat se depărtează patruzeci de zile de la dumnezeiasca împărtășanie, rostind Psalmul 50 în fiecare zi și făcând cincizeci de metanii.

Pravila de la Târgoviște (cap. 170) oprește de la împărtășire timp de 40 de zile pe cel ce „va vărsa

după împărtășanie din pricina mulței mîncări și băuturi”.

Faci milostenii după puterea ta?

Mântuitorul ne-a învățat zicînd: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui” (Matei 5, 7). Sf. Ap. Pavel completează „Fiecare să dea după cum a hotărât în inima lui: nu cu părere de rău sau de silă, căci pe cine dă cu bucurie îl iubește Dumnezeu” (II Corinteni 9,7).

Învățătura de credință ortodoxă (partea a III-a, nr. 244-246) ne arată că sunt două categorii de fapte ale milosteniei : a) faptele milosteniei trupești (1. hrănirea celui flămînd; 2. adăparea celui însetat; 3. îmbrăcarea celui gol; 4. cercetarea celor în necazuri și nevoi; 5. cercetarea celor bolnavi; 6. găzduirea călătorilor; 7. îngroparea săracilor și a celor pe care nu are cine să-i îngroape) și b) faptele milosteniei sufletești (1. întoarcerea celor rătăciți la calea adevărului și a celor păcătoși la calea virtuții; 2. învățarea celor neștiutori și nepricepuți; 3. sfătuirea celor ce au trebuință de sfat; 4. rugăciunea către Dumnezeu pentru aproapele; 5. mîngâierea celor întristați; 6. nerăzbunarea pentru răul făcut de alții, ci

răsplătirea răului cu binele; 7. iertarea greșelilor săvârșite de alții față de noi înșine).

Ai făgăduit ceva Bisericii sau lui Dumnezeu și nu ți-ai ținut făgăduința?

Dacă cineva are de gând să meargă la biserică sau să facă o faptă bună – zice *Pravila bisericească* a lui Nicodim Sachelarie (744) – să se gândească bine dacă poate împlini și apoi să spună cuvântul. „Dacă ai făcut un jurământ lui Dumnezeu, nu pierde din vedere să-l împlinești, că nebunii nu au nicio trecere; tu însă împlinește ce ai făgăduit. Mai bine să nu făgăduiești, decât să nu împlinești ce ai făgăduit” (Eclesiast 5, 3-4).

Ai jurat strâmb pentru a păgubi pe aproapele?

Mântuitorul oprește jurământul nedrept și cel făcut cu ușurință pentru lucruri de nimic, neînsemnate sau neadevărate. Porunca a noua din Decalog îndeamnă „să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău” (Lev 20, 16).

După *Pravila de la Târgoviște* (cap. 372), penitentul trebuie mai întâi să repare paguba, apoi 3

ani este oprit de la Sfânta Împărtășanie, fiind îndatorat să țină post, să facă metanii și milostenii.

Ții mânia?

„Oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă” (Matei 5, 22), iar Sf. Ap. Pavel zice: „Soarele să nu apună peste mânia voastră” (Efeseni 4, 26).

Cel care ține mânia – după *Pravila de la Târgoviște* (cap. 373) – să se despartă de Biserică un an și să facă 150 de metanii în zi.

Ești în vrajbă cu cineva? Porți dușmănie?

Mântuitorul Iisus ne spune: „dacă îți aduci darul la altar, și acolo îți aduci aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă-ți darul acolo înaintea altarului și du-te întâi de împacă-te cu fratele tău; apoi vino să-ți aduci darul” (Matei 5, 23-24).

Molitifelnicul scrie: „Cel ce va avea vrajbă cu careva să nu intre în biserică până nu se va împăca, că rugăciunea lui spre blestem și spre păcate se socotește, și să facă toată ziua câte 50 de metanii”.

Sf. Nicodim Aghioritul prevede drept canon să se împăce cu cel în dușmănie. Dacă refuză, să nu i

se citească rugăciunea de iertare.

Ai iertat pe cel ce era pe patul morții?

„Cel ce nu va ierta pe cel ce este gata să moară se canonisește un an și va merge de 40 ori la mormânt, îngenunchind și va zice: «Iartă-mă frate și Dumnezeu să te ierte»” (*Trebnic*, p. 524).

Ai învinuit pe cineva pe nedrept?

Sf. Nicodim Aghioritul prevede următorul canon: penitentul să meargă la locul clevetirii și să spună că a mințit sau să trimită cuvânt în acest sens. Rugăciunea Sf. Efrem Sirul ne îndeamnă: „Așa Doamne dăruiește-mi să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu...”

Ai blestemat, înjurat sau drăcuit pe aproapele?

„Cel ce binecuvântează va fi îndestulat, iar cel ce blesteamă va fi blestemat [...], Cel ce caută binele dobândește bunăvoința Domnului, iar cel ce umblă după rău va da peste el” (*Pildele lui Solomon* 11; 25, 27). Sf. Nicodim Aghioritul prevede canon ca și pentru hulitor: 7 ani oprire de la Sfânta

Împărtășanie, citirea Psaltirii și a altor cărți folositoare.

Ai pârât pe cineva?

Cel ce pârăște pe nedrept încalcă porunca a noua (Ieșire 20, 16) zice *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 157). Conform *Pravilei de la Târgoviște* se aplică epitimia opririi timp de un an de la Sfânta Împărtășanie și 15 metanii pe zi.

Ai bârfit (vorbești de rău) pe aproapele?

„Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuință [...], Orice amărăciune și supărare și mânie și izbucnire și defăimare să piară de la voi, împreună cu orice răutate” (Efeseni 4; 29, 31).

Canonul 2 suplimentar al Sf. Ioan Postitorul consemnează: „oricine – bărbat sau femeie – bârfește să facă 40 de plecări ale genunchilor și la fiecare plecare să zică: „Doamne, miluiește-mă”.

După *Pravila de la Govora* (cap. 88) se prevăd 2 ani oprire și 18 metanii pe zi, iar cei ce ocărăsc, un an să nu se împărtășească și să facă 12 metanii în zi. Tot cu un an oprire canonisește și

Pravila de la Târgoviște (cap. 373), pe cel ce clevețește.

Unii duhovnici cu experiență recomandă drept canon înfrânarea limbii (de exemplu, un timp de tăcere fără a comunica cu cei din jur decât strictul necesar) și cultivarea iubirii aproapelui.

Ai vorbit de rău sau ai înjurat un preot?

„Oricine dintre oamenii păcătoși, zice *Pravila de la Govora* (cap. 52), de vor bârfi ceva pe preot sau cuvinte spurcate, sau hule, acela să aibă pocanie (pocăință) 6 luni”. *Pravila bisericească* (1026) însemnează: „Cel ce va înjura pe un preot un an să nu se împărtășească; iar dacă-i va da palme sau cu băț îl va lovi, trei ani să nu se împărtășească și măcar de l-ar ierta preotul, el un an sub canon să fie”.

A treia poruncă bisericească cere „să cinstim pe slujitorii bisericești”, iar Mântuitorul spune „Cel ce vă ascultă pe voi (apostoli, episcopi, preoți) pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine; iar cine se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine” (Luca 10,16).

Ai ascultat la fereastră sau la ușă vorbele altora?

Pravila de la Târgoviște (cap. 373) canonisește pe penitent cu un an oprire de la Sfânta Împărtășanie și 15 metanii pe zi.

Te mândrești?

Mândria este primul din cele șapte păcate capitale. Mântuitorul Hristos Însuși atrage atenția asupra urmărilor nefericite ale mândriei: „Oricine se înalță pe sine se va smeri” (Matei 23, 12). „Mândria mi-l fură pe Dumnezeu, invidia pe aproapele, iar mânia pe mine însumi” spunea V. Hugo.

Mândria prezintă două forme: una în care te consideri mai presus de ceilalți oameni și îi disprețuiești, și una prin care pui pe seama puterilor proprii darurile și reușitele (fizice, intelectuale, spirituale și materiale, sociale). Remediul împotriva ei este smerenia. Acceptarea ocărilor, a batjocurii, a necinstei sau defăimărilor sunt „leacuri tămăduitoare ale mândriei”. Iar al doilea tip de mândrie se vindecă prin rugăciunea neîncetată: „Cel ce se roagă totdeauna lui Dumnezeu, de se învrednicește să izbutească în ceva, știe de unde i-a venit ajutorul ca

să izbutească și nu se poate mândri, nici nu-și pune cele izbândite pe seama puterii sale, ci le pune pe seama lui Dumnezeu și Lui îi mulțumește pururi” (Avva Dorotei).

Tradiția patristică afirmă că singura virtute care nu poate fi umilită de diavol este smerenia: „noi postim, el nu mănâncă niciodată, noi priveghem, el nu doarme, noi mărturisim pe Dumnezeu, «și dracii cred și se cutremură»”.

Mai mult decât orice altă patimă, mândria nu se poate tămădui prin eforturi proprii spune Sfântul Ioan Scărarul: „Pe cei neînfrânați poate că-i vor tămădui oamenii, pe cei vicleni, îngerii, iar pe cei mândri, singur Dumnezeu”.

Ți-ai împodobit părul capului și te-ai înfrumusețat ca să atragi privirile altora (să ispitești)?

„Vai lumii, din pricina smintelilor! Că smintelile trebuie să vină, dar vai omului aceluia prin care vine sminteala” (Matei 18, 6-7). Femeile și bărbații care astfel sau în orice alt chip smintesc, fac un păcat aproape de neiertat.

„Oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui” (Matei 5, 28). Deci prin îmbrăcămintea indecentă putem sminti pe aproapele mai slab de cuget!

Despre decența îmbrăcămintei în biserică Sf. Ap. Pavel recomandă: „Orice femeie care se roagă cu capul neacoperit își necinstește capul; căci tot una este ca și cum ar fi rasă. [...] De aceea și femeia este datoră să aibă (semn de) supunere asupra capului ei, pentru îngeri” (I Corinteni 11; 5, 10).

Canonul 96 al Sinodului V-VI ecumenic (Trulan) osândește pe cei ce se înfrumusețează din mândrie „spre vătămarea celor ce-i văd și prin aceasta pricinuind amăgire sufletelor slabe” și îi afurisește.

Regula mică nr. 49 a Sf. Vasile cel Mare spune că „tot ceea ce nu se folosește din necesitate, ci cu scop de împodobire, cade sub învinuire de deșertăciune”. *Pravila bisericească* (nr. 1345) rânduieste ca „timp de 6 luni să se pocăiască în Sfânta Biserică și să mănânce de post timp de 4 săptămâni la ceasul 9 (ora 3 p.m.), făcând în fiecare zi câte 100 de metanii”.

Ai invidie pe oameni?

Invidia sau pizma, unul din cele șapte păcate capitale, „naște în sufletul omului părere de rău pentru binele aproapelui și bucurie pentru nenorocirea și suferința lui” (*Învățătura de credință ortodoxă*, partea a III-a, nr. 101). Canoanele nu prescriu epitimii pentru acest păcat, dar Biserica atenționează că invidia duce la depărtarea de Dumnezeu și aproapele. Dacă însă creștinul își invidiază semenii pentru harul ce li s-a împărtășit sau pentru sporul acestora în fapte bune, păcatul este mult mai greu, intrând în categoria celor împotriva Duhului Sfânt. „Cine se face vinovat de acest păcat – spune *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 107) – nu va putea moșteni împărăția lui Dumnezeu” (Galateni 5, 21).

Urăști pe semenii?

Sfânta Scriptură ne atrage atenția că „cel ce urăște pe fratele său este în întuneric și umblă în întuneric și nu știe încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui” (I Ioan 2, 11). Mai mult zice: „Oricine urăște pe fratele său este ucigaș de oameni și știți că orice ucigaș de oameni nu are viață

veșnică” (I Ioan 3, 15). Remediul este cultivarea dragostei, singura care topește ura. Ura este permisă numai împotriva păcatului.

Spui minciuni?

Minciuna este creația diavolului. Mântuitorul zice: diavolul „de la început a fost ucigător de oameni și nu a stat într-un adevăr, pentru că nu este adevăr într-un el. Când grăiește minciuna, grăiește dintr-un ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii” (Ioan 8, 44). „Lepădând minciuna, grăiți adevărul fiecare cu aproapele său, căci unul altuia suntem mădulare” (Efeseni 4, 25). Psalmistul David zice: „Doamne, cine va locui în locașul Tău și cine se va sălășlui în muntele cel sfânt al Tău? Cel ce umblă fără prihană și face dreptate, cel ce are adevărul în inima sa, Cel ce n-a viclenit cu limba, nici n-a făcut rău împotriva vecinului său și ocară n-a rostit împotriva aproapelui său” (Psalmul 14).

Se îngăduie minciuna aparentă ca fiind impusă de împrejurări: a) când nu aduce niciun rău trupesc sau sufletec pentru cineva care nu merită să știe adevărul din cauza vârstei, sănătății, capacității sau ocupației etc; b) când, acoperind adevărul pentru

un moment, se înlătură un rău mare, cum ar fi cazurile cu cei bolnavi, cu cei ce sunt în momente tragice etc; c) când în urmările ei prin păruta minciună se economisește neputința omenească și mai târziu, în alte împrejurări, cel păcălit va vedea adevărul în mult-feluritele lui prefaceri și va aprecia în bine minciuna, care i-a iconomisit și i-a promovat viața etc. În astfel de împrejurări, ea devine formală, dar nu și substanțială. Deci, după forma ei este păcat, dar, după intenția bună în conținut și folositoare în urmări pentru toți, ea este o iconomisire bună, care se impune cu necesitate, ca un rău mai mic spre a evita pe altul mai mare. Dar și pentru minciuna aparentă, creștinul are datoria să se pocăiască (*Pravila bisericească*, 1330).

Duhovnicii cu experiență recomandă drept canon citirea Psalmului 140 (îndeosebi versetele 3-4 „Pune, Doamne, pază gurii mele...”) și rostirea de câteva ori zilnic a rugăciunii Sfântului Efrem Sirul („Doamne și Stăpânul vieții mele”).

Ești iubitor de argint (adică de bogații)?

Iubirea de argint este păcat capital și rădăcina altor păcate grele (înșelare, furt, nedreptate, asuprire

etc.) sau cum spune Sf. Ap. Pavel „rădăcina tuturor relelor și cei ce au poftit-o cu înfocare au rătăcit de la credința și s-au străpuns cu multe dureri” (I Timotei 6, 10). Canoanele bisericești nu prevăd epitimii pentru acest păcat, însă Biserica recomandă milostenia pentru înlăturarea lui.

Ești leneș (leneșă)?

Învățătura de credință ortodoxă (partea a III-a, nr. 106) definește lenea ca fiind „nepăsarea față de împlinirea datoriilor și dezgustul pentru muncă, fie cu brațele, fie cu mintea”. Lenea, păcat capital, naște la rândul său alte păcate. „Dacă cineva nu vrea să lucreze acela nici să nu mănânce” (II Tesaloniceni 3, 10). Remediul acestui păcat este munca cinstită.

Ai găsit ceva ce nu îți aparține?

Canonul 4 al Sf. Grigorie făcătorul de minuni te îndeamnă să restitui obiectul găsit, iar, dacă nu știi al cui este, să-l păstrezi până ți se va cere a-l înapoia. Iar canonul 5 al aceluiași părinte prevede, pentru cei ce nu procedează astfel, să fie opriți de la rugăciuni.

Ai furat ceva?

„Cel ce fură să nu mai fure, ci mai vârtos să se ostenească lucrând cu mâinile sale, lucrul cel bun, ca să aibă să dea și celui ce are nevoie” (Efeseni 4, 28). Porunca a opta cere: „Să nu furi” (Ieșire 20, 15).

După *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 152), această poruncă oprește luarea sau însușirea pe nedrept a bunurilor străine. Împotriva acestei porunci se păcătuiește prin: luarea pe ascuns a lucrurilor străine (furt); luarea cu sila și pe față a lucrurilor altuia (prădare); luarea bunurilor străine prin mijloace viclene (înșelăciune, de pildă, prin falsificare de acte, cumpărare cu bani falși, vânzarea cu măsuri mincinoase, delapidare); vânzarea celor trebuincioase traiului cu prețuri de două sau mai multe ori mai mari (speculă); luarea de dobândă mare (cămătărie); oprirea plății cuvenite lucrătorilor; mita; neîntoarcerea lucrului luat cu împrumut; primirea unei plăți fără a munci pentru aceasta; cerșetoria (când se poate câștiga hrana prin muncă); însușirea lucrurilor închinat lui Dumnezeu sau lăsate prin donații și testamente Bisericii (sacrilegiu); vânzarea și cumpărarea pe bani a harului sfințitor (simonie).

Canonul 3 al Sf. Grigorie Făcătorul de minuni și canonul 14 al lui Teofil îl afurisesc pe hoț. Canonul 61 al Marelui Vasile canonisește pe un an pe hoțul care, cu voia lui și de la sine, își mărturisește hoția, iar pe cel care este dat în vileag de alții sau prins asupra faptului – la doi ani. Sfântul Nicodim Aghioritul cere să se înapoieze lucrul furat. Dacă nu-l mai ai, te îndeamnă să te întorci la cel păgubit și să-ți ceri iertare. Canonul 41 al Sf. Ioan Postitorul prevede: „pe furul care se pocăiește de bunăvoie îl oprim patruzeci de zile de la cuminecare. Pe cel dovedit (de alții) de hoție – până la șase luni, cu hrană uscată, după ceasul al nouălea, și făcând în fiecare zi câte o sută de metanii”. Marii duhovnici recomandă drept canon restituirea bunului furat, milostenii, post și rugăciuni.

Ai mutat hotarul pentru a fura pământul?

Constituțiile Apostolilor (1, 1) și *Pravila bisericească* (920) pentru cel ce mută hotarul prevăd aceeași pedeapsă ca pentru hoție. Însăși Sfânta Scriptură zice: „Blestemat să fie cel ce va muta hotarul aproapelui său” (Deuteronom 27, 17).

Ai luat pământul altuia?

Porunca a zecea cere: „Să nu dorești ogorul aproapelui tău” (Ieșire 20, 17).

Conform *Pravilei de la Govora* (cap. 88), se prevăd 4 ani oprire de la Sfânta Împărtășanie și 16 metanii pe zi.

Ai furat mormântul altuia?

După *Pravila de la Govora* (cap. 88), păcatul se canonisește cu 5 ani oprire de la Sfânta Împărtășanie și cu 500 de metanii pe zi.

Ai jefuit morminte?

După canonul 43 al Sf. Ioan Postitorul, „cel ce pângărește mormintele (pentru jaf), hotărâm să mi primească Împărtășanie vreme de un an, să mănânce hrană uscată după al nouălea ceas și să bată două sute de metanii în fiecare zi”.

Ai vândut vin (băuturi) în care ai pus apă?

Pravila de la Govora (cap. 88) prevede 5 ani canonisire și 66 de metanii pe zi pentru această înșelăciune.

Ai asuprit pe văduve, orfani și săraci?

Păcatul acesta face parte din categoria păcatelor strigătoare la cer. Sf. Ap. Iacob spune: „Să cercetăm pe orfani și pe văduve în necazurile lor și să ne păzim pe noi fără de pată din partea lumii” (Iacob 1, 27). Remediul lui este milostenia.

Ai oprit plata lucrătorilor sau ai făcut speculă din munca lor?

Acestea sunt tot păcate strigătoare la cer și izvorăsc din lăcomie și lipsă de dragoste. Dumnezeiasca Scriptură spune: „Vrednic este lucrătorul de plata sa” (Iacob 5, 4). Mântuitorul îi alungă pe cei ce săvârșesc nedreptate, zicând: „Depărtați-vă de la Mine toți lucrătorii nedreptății” (Luca 13, 27). Aceștia, care n-au crezut adevărului și cărora le-a plăcut nedreptatea, vor fi osândiți (II Tesaloniceni 2, 12).

Ai săvârșit tâlhării?

Conform canonului 40 al Sf. Ioan Postitorul, „tâlhăriile se supun pedepsei ucigașilor de oameni (adică sunt opriți, după Sf. Ioan, 5 ani), deoarece ei se servesc și de ucidere spre promovarea păcatului”.

Ai furat ceva de la biserică?

Conform canonului 72 Apostolic, „cel ce fură din sfânta biserică ceară sau untdelemn să se afurisească și să restituie de cinci ori mai mult, împreună cu ceea ce a furat”. Însușirea bunurilor Bisericii de către creștini este oprită și de porunca a opta bisericească, al cărei conținut este următorul: „Să nu înstrăinăm, nici să folosim spre scopuri străine, lucrurile bisericești sau averea Bisericii”.

Ți-a venit în minte un gând păcătos și ai îngăduit primirea lui?

După canonul 5 al Sf. Ioan Postitorul, pentru unirea cu gândul păcătos trebuie să faci 12 metanii.

Ai realizat sau ai privit imagini obscene?

În rugăciunile serii ne rugăm Sfântului Duh zicând: „[...] frumusețe străină am văzut și cu dânsa mi-am rănit inima”. Nu vederea propriu-zisă a imaginii este rea, ci vederea frumuseții străine, a unei frumuseți ce nu-ți aparține prin Taina Nunții. Să privim cu mai multă stăruință spre icoana bizantină din camera noastră. Părintele John Breck afirma că: „rostul iconografiei în Biserică este de a da minții și

inimii hrana cerească, hrana curăției, binecuvântării și sfințeniei. Pornografia este o iconografie demonică. Ea corupe mintea cu imagini care provoacă stricăciune în adâncimile sufletului”.

Canonul 100 al Sinodului Trulan prevede afurisirea: „În niciun chip să nu se zugrăvească, fie pe tablouri, fie altcumva înfățișate, chipuri care amăgesc vederea și care strică mintea și împing spre ațâțările plăcerilor rușinoase, căci simțirile trupului lesne strecoară în suflet cele ale lor”.

Ai trăit în adulter (relații sexuale în afara familiei)?

Canoanele 37 și 58 ale Sfântului Vasile cel Mare opresc 15 ani de la împărtășire, iar canonul 20 al Sinodului de la Ancira oprește 7 ani.

Ai trăit cu soțul (soția) înainte de a te căsători?

Canonul 25 al Sf. Vasile cel Mare prevede o canonisire de 4 ani, dar îi îngăduie apoi (după ce se căsătoresc) să trăiască împreună.

Trăiești în concubinaj?

Canonul 33 al Sf. Nichifor Mărturisitorul prevede că, dacă păcătosul nu se îndreaptă, Biserica nu poate primi daruri de la el. După canonul 26 al Sf. Vasile cel Mare se dă același canon ca și pentru curvie (adică 7 ani oprire), „dar să se tolereze dacă este imposibilă despărțirea”.

Ai săvârșit desfrânare?

Porunca a șaptea cere: „Să nu fii desfrânat” (Ieșire 20, 14). „Aceasta s-o știți bine, că niciun desfrânat, sau necurat, sau lacom de avere, care este un închinător la idoli, nu are moștenire în împărăția lui Hristos și a lui Dumnezeu” (Efeseni 5, 5).

După *Învățătura de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 149), „prin această poruncă sunt oprite toate cugetele și dorințele necurate, toate cuvintele și faptele necuviincioase de care creștinul trebuie să se rușineze înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. De asemenea, porunca aceasta oprește toate acele lucruri și fapte care pot duce pe creștin la păcatul desfrânării, precum: necumpătarea în mâncare și cântecele necuviincioase, îmbrăcămintea necuvioasă, beția și lenea”.

Canonul 4 al Sf. Grigorie al Nisei oprește 9 ani de la Sfânta Împărtășanie, cu posibilitatea, pentru zel în îndreptare, de a scurta perioada canonului, iar canonul 59 al Sf. Vasile cel Mare – 7 ani.

Ai săvârșit preacurvie?

Canonul 20 al Sinodului de la Ancira oprește 7 ani de la împărtășanie pe curvar; canonul 58 al lui Vasile – 15 ani și canonul 4 al lui Grigorie al Nisei – 18 ani. Canonul 98 al Sinodului VI canonisește ca pe un preacurvar pe cel ce ia de soție pe femeia logodită cu altul, dacă acesta este în viață. În canonul 13 Sf. Ioan Postitorul sfătuiește: „Pe preacurvar, după 3 ani, îl socotim potrivit să se împărtășească, dacă nu se împotrivește să ia hrană uscată după ceasul al nouălea și de va bate două sute cincizeci de metanii în fiecare zi”.

Ai păcătuțit cu soția (soțul) peste fire?

După *Pravila de la Târgoviște* (cap. 231), cel ce păcătuiește cu femeia (bărbatul) peste fire să se despartă și apoi să se canonisească 15 ani fără Sfânta Împărtășanie. Dacă lucrul acesta s-a făcut din sila

bărbatului, canonul se reduce după aprecierea duhovnicului.

Ai cunoștință că soția ta (soțul tău) preadesfrâneză?

Dacă ai cunoștință de acest păcat, dar te faci că nu știi nimic, potrivit *Pravilei de la Târgoviște* (cap. 131), se pedepsește ca pentru îndoită curvie, adică între 6 și 18 ani.

Ți-ai părăsit soția (soțul) fără motiv canonic?

Canonul 87 al Sinodului Trulan prevede canonisirea și anume 7 ani oprire de la Sfânta Împărtășanie. Canonul 102 al Sinodului de la Cartagina cere ori împăcarea, ori să nu se mai căsătorească; cel ce se abate de la aceasta trebuie supus unei penitențe neprecizate.

Canoanele prevăd desfacerea căsătoriei numai în următoarele cazuri: când soția avortează incorigibil, lăsând soțul fără urmași; în caz de preadesfrânare; în caz de apostazie (ca o moarte spirituală) și când ambii soți sunt de acord cu intrarea în monahism.

Ți-ai părăsit soțul (soția) și te-ai însurat cu alt bărbat (altă femeie) ?

Pentru soț, canonul 48 Apostolic prevede afurisirea, iar canonul 77 al Sf. Vasile cel Mare permite ca în al șaptelea an să se împărtășească, dacă se va pocăi cu lacrimi.

Soția, după *Pravila de la Govora* (cap. 66), se canonisește 9 ani și va face 36 de metanii zilnic, mâncând numai pâine în zilele de luni, miercuri și vineri. Același canon se aplică și bărbatului care a luat-o de nevastă.

Te-ai căsătorit cu o rudă?

Canonul 68 al Sf. Vasile cel Mare prevede 15 ani oprire de la Sfânta Împărtășanie. Desfrânarea cu diferite rude fizice (după trup) sau spirituale se canonisește de la caz la caz.

Ai făcut malahie (masturbare)?

Canonul 10 al Sf. Ioan Postitorul canonisește cu 40 de zile oprire de la Sfânta Împărtășanie, hrănindu-se cu mâncare uscată și făcând 100 de metanii. „Iar de nu va putea să mănânce sec, zice *Pravila de la Târgoviște* (329), atunci să nu se

împărtășească un an și să facă în toate zilele câte 100 de metanii sau 50”.

Ai săvârșit sodomie (homosexualitate)?

Canoanele 7 și 62 ale Sf. Vasile îndepărtează 15 ani de la Împărtășanie pe sodomiți, și canonul 4 al Sf. Grigorie al Nisei – 18 ani. *Pravila de la Govora* (cap. 84) canonisește sodomia cu 4 ani oprire de la Sfânta Împărtășanie și 150 de metanii pe zi.

Practici prostituția? Ții case de desfrâu?

Canonul 86 al Sinodului Trulan prevede afurisirea.

Te-ai îndepărtat de părinții trupești și nu le dai cinstea cuvenită?

Porunca dumnezeiască spune: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, iar cine va blestema pe tată sau pe mamă, cu moartea să se sfârșească” (Matei 15, 4). Canonul 16 al Sinodului din Gangra prevede anatemizarea.

Te porți părtinitor față de copiii tăi?

După *Pravila de la Govora* (cap. 65), părinții

care nu-și iubesc copiii deopotrivă, ci pe unul îl va iubi și pe altul îl va urî, sau averea lor nu o vor împărți în mod egal copiilor, să fie anatema. Evident că se presupune, pentru o astfel de epitimie, ca respectivii copii să fie la fel de buni. După *Pravila bisericească* (1404), părinții care au o astfel de atitudine trebuie „să se afurisească, adică să se lepede de la Sfânta Biserică până când se vor îndrepta”.

Ai ucis fără voie?

Canonul 11 al Sf. Vasile cel Mare prevede 11 ani oprire de la împărtășire, iar canonul 54 al aceluiași lasă duhovnicului posibilitatea de a lungi sau scurta canonul de pocăință potrivit împrejurărilor în care s-a săvârșit uciderea. Canonul 23 al Sinodului de la Ancira oprește de la împărtășanie 7 sau 5 ani. Canonul 5 al Sf. Grigorie al Nisei prevede 5 ani neîmpărtășire, iar canonul 20 al Sf. Ioan Postitorul numai 3 ani, „dacă – după ce ține post până seara, folosind hrana cu desăvârșire uscată – se învoiește să facă și 300 de metanii zilnic”. Canonul 8 al Sf. Vasile cel Mare dă câteva exemple de ucidere socotită cu voie și fără de voie, după cum urmează:

„Cel ce în mânia a întrebuințat secure asupra soției sale este ucigaș. Dar vrednic este de priceperea ta să-ți vorbesc despre acestea mai pe larg, că multe sunt deosebirile între cele făptuite cu voința și cele fără de voie. Că este cu totul fără de voie și departe de voința făptuitorului dacă, aruncând el cu piatră asupra unui câine sau pom, nimerește un om; căci impulsul i-a fost de a goni animalul ori de a scutura fructul, dar s-a întâmplat de la sine că prin lovitură a nimerit în trecere alătura. Deci, una ca aceasta este fără de voie. Însă, fără de voie este și dacă cineva voind a întoarce pe cineva cu biciul sau cu toiagul nu l-ar lovi tare, dar cel lovit va muri. Că aici se socotește intenția, de a voi să îndrepte pe cel ce a greșit, iar nu de a-l omorî. Asemenea dintre faptele cele fără de voie este și aceea când cineva în încăierare, apărându-se împotriva cuiva, cu lemn ori cu mâna fără cruțare, ar îndrepta lovitură spre locurile mortale ca să-i facă rău, dar nu ca să-l omoare de tot; aceasta însă se apropie deja de uciderea cu voie, căci cel ce a întrebuințat astfel de unealtă spre apărare ori cel ce fără de cruțare a dat lovitură, biruit fiind de patimă nu a cruțat pe om. Însă, cel ce a întrebuințat sabie sau orice de acest fel

nu are nicio iertare și mai ales cel ce a aruncat cu securea; căci se vede că nu a lovit cu mâna așa încât măsura loviturii să fie în stăpânirea sa, ci a aruncat așa ca și greutatea fierului, și cu strășnicie și prin avânt cât mai mare, lovitura să fie neapărat mortală. Și iarăși deplin voluntară și nicidecum îndoielnică este fapta de felul celei săvârșite de tâlhar sau de năvălirile vrăjmașilor; căci aceștia cu adevărat pentru bani omoară, rugind de vădire; iar cei ce merg la bătălii pentru ucideri nu merg nici să înfricoșeze, nici să înțeleptească, ci propunându-și vederat să omoare pe cei ce li se împotrivesc”.

Ai săvârșit ucidere în război?

Canonul 13 al Sf. Vasile cel Mare sfătuiește 3 ani abținere de la Sfânta Împărtășanie. Dacă vreunul din inamici se roagă să nu fie ucis, dar celălalt nu se milostivește și-l ucide, după *Pravila de la Govora* (cap. 42), ucigașul „să se lepede de creștinătate și să se pocăiască 20 de ani și să facă 1000 de metanii pe zi, fiindcă a ucis pe cel ce s-a supus lui”.

Ai ucis cu voie?

Ucigașul încalcă porunca a șasea din Vechiul

Testament care spune: „Să nu ucizi” (Ieșire 20, 13). Potrivit *Învățăturii de credință ortodoxă* (partea a III-a, nr. 142-143) sunt două feluri de ucidere: ucidere trupească și ucidere sufletească.

Uciderea trupească înseamnă:

- ridicarea vieții aproapelui sau lovirea și rănirea lui, care-i aduc mai târziu moartea;
- istovirea lui printr-o muncă ce-i întrece puterile trupești și astfel îi grăbește sfârșitul;
- purtarea cu asprime față de el, ceea ce-l amărăște și, de asemenea, îi poate scurta viața;
- lăsarea lui să moară de foame, fie că nu i se dau cele trebuincioase traiului, fie că nu i se dă puțința să și le câștige singur;
- orice faptă care-i primejduiește și nimicește viața;
- avortul cu bună știință și voie: și cele ce dau doctorii de avort, ucigașe sunt și ele, și cele ce primesc otrăvurile care omoară fătul.

Uciderea sufletească înseamnă:

- pilda cea rea, prin vorbe și fapte necuviincioase prin care se dă aproapelui pricină de a se abate din calea cea bună și a păcătui;
- tot ucidere sufletească înseamnă: pizma (invidia), mânia, clevetirea și ura aproapelui, căci „oricine

urăște pe fratele său este ucigaș de oameni” (I Ioan 3, 15).

Pentru ucidere se prevăd următoarele epitimii: canonul 22 al Sinodului de la Ancira oprește toată viața de la împărtășire; potrivit canonului 5 al Sf. Grigorie al Nisei, săvârșitorul este oprit a se împărtăși 27 de ani. După canoanele 7 și 56 ale Sf. Vasile cel Mare, 20 de ani nu trebuie împărtășească.

Sf. Ioan Postitorul, în canonul 31, spune: „pe ucigașul cel cu voia să îl îndepărtăm pentru 5 ani de la cuminecare, dacă – după ce ține post până seara, folosind hrană cu desăvârșire uscată – se învoiește să facă și 300 de metanii zilnic. Dacă însă se lenevește, să împlinească ce-au hotărât Părinții”.

Pentru cine și-a bătut tatăl sau mama și l-a ucis, canonul 43 al lui Nichifor Mărturisitorul prevede 35 de ani oprire de la Sfânta Împărtășanie.

Pentru cine și-a bătut copilul și l-a ucis, potrivit capitolului 124 din *Pravila de la Govora*, trebuie să nu se împărtășească 6 ani și să facă 150 de metanii pe zi.

Ai săvârșit avort fără voie?

După canonul 34 al Sf. Ioan Postitorul, epitimia în astfel de cazuri este de un an.

Ai săvârșit avort sau ai luat medicamente pentru a provoca avortul?

Legat de avort trebuie făcute următoarele precizări: există mijloace contragestive (abortive) – precum steriletul (implantarea embrionului este împiedicată și acesta moare), spermicide sub formă de supozitoare, alifii, spray-uri (substanțe chimice destinate uciderii spermatozoizilor) și pilula *Anti-Baby* (uciderea ovulului fecundat prin împiedicarea implantării) – și mijloace contraceptive (fără efect abortiv) precum prezervativul și sterilizarea.

Cine săvârșește cu voie și bună știință avort calcă porunca a șasea care zice „să nu ucizi” (Ieșire 20, 13. Vezi *Învățătura de credință ortodoxă*, partea III-a, nr. 142, 5). Canonul 21 al Sinodului de la Ancira prevede oprirea de la împărtășire până la moarte. După canonul 91 al Sinodului Trulan se dă aceeași pedeapsa ca ucigașilor (adică 20 de ani). Sfântul Vasile cel Mare, în canonul 56, prescrie 20 de ani oprire, iar în canonul 2 numai 10 ani oprire,

însă „vindecarea să se hotărască nu după timp, ci după chipul pocăinței”.

Conform canonului 33 al Sf. Ioan Postitorul, „femeile care îșiucid fătul cu meșteșuguri, ca și cele care dau sau primesc leacuri ca să lepede și să nască prunci înainte de vreme, hotărâm să se osândească până la 5 sau și până la 3 ani. Pentru ce ar fi mai mult, să se facă economie”. În același timp li se cere ca în perioada canonului „în fiecare zi să mănânce hrană uscată și să facă 100 de metanii mari”.

Unii duhovnici mari recomandă drept canon, pe lângă cele de mai sus, și părere de rău toată viața, metanii în fiecare zi, citirea *Canonului de pocăință al Mântuitorului Iisus Hristos*, post până seara miercurea și vinerea, părăsirea păcatului, naștere și botezare de copii în locul celor avortați.

Din neglijența n-ai botezat copilul și s-a întâmplat de a murit?

Canonul 24 al Sf. Ioan Postitorul ne spune: „Dacă un copil moare nebotezat din pricina lipsei de grijă a părușilor, părinții sunt îndepărtați vreme de 3 ani de la împărtașanie, mâncând hrană uscată în acești ani și împăcând pe Dumnezeu prin plecarea

genunchilor, prin plânset și prin milostenie, după putința lor, și făcând și patruzeci de metanii în fiecare zi”.

Ai intrat în sfântul altar (cu excepția timpului îngăduit de episcop, la sfințirea unei biserici)?

Canonul 69 al Sinodului Trulan și canonul 44 al Sinodului din Laodiceea interzic acest lucru, dar nu prescriu vreo epitimie.

Ai făcut vrăji, farmece, descântece sau ai ghicit?

„Să nu se găsească la tine de aceia care trec pe fiul sau fiica lor prin foc, nici prezicător, sau ghicitor, sau vrăjitor, sau fermecător, nici descântător, nici chemător de duhuri, nici mag, nici de cei ce grăiesc cu morții. Căci urâciune este înaintea Domnului tot cel ce face acestea, și pentru această urâciune îi izgonește Domnul Dumnezeul tău de la fața ta. Iar tu fii fără prihană înaintea Domnului Dumnezeului tău” (Deuteronom 18, 10-13).

Canoanele 7 și 65 ale Sfântului Vasile cel Mare îi canonisesc cu epitimia dată celui ce ucide cu

voia lui, adică 20 de ani oprire. Tot Sfântul Vasile cel Mare prevede în canonul 83, însă numai 6 ani oprire, la fel cu canonul 61 al Sinodului al VI-lea ecumenic.

Canonul 36 al Sinodului de la Laodiceea spune că preoții și clericii nu se cade să fie vrăjitori, făcători de farmece, cititori în stele, sau să facă baiere; cei ce se folosesc unele ca acestea sau le fac să se caterisească și să fie alungați din Biserică, potrivit cu Balsamon și Zonaras.

După canonul 27 al Sf. Ioan Postitorul, „celor ce mărturisesc că au făcut vrăjitorii și farmece le scurtăm cu pogorământ, la 3 ani, vremea de pocăință, de vor fi gata ca în fiecare zi să socotească de foarte mare preț postul și, după ceasul al nouălea, să folosească hrană sărăcăcioasă și uscată. Dar să facă și două sute cincizeci de închinăciuni, lovindu-și cu evlavie fruntea de pământ”.

Ai practicat obiceiuri păgânești? Crezi în superstiții și le practici?

„Iar de basmele cele lumești și băbești, ferește-te și deprinde-te cu dreapta credință [...] care spre toate este de folos, având făgăduința vieții de

acum și a celei ce va să vină”. (I Timotei 4, 7-8). Canonul 62 al Sinodului Trulan prevede afurisirea.

Fumezi?

Este un păcat împotriva trupului nostru, căci trupul este „templu al Duhului Sfânt” (I Corinteni 6, 19). Fumatul ruinează sănătatea omului și este o risipă de bani. *Pravila bisericescă a lui Nicodim Sachelarie* (772) prevede afurisirea.

Te-ai îmbătat?

„Și nu vă îmbătați de vin, în care este pierzare, ci vă umpleți de Duhul” (Efeseni 5, 18). Conform cap. 88 din *Pravila de la Govora*, omul bețiv nu se împărtășește până ce nu va părăsi păcatul.

Te-ai îmbătat și ai vomat?

După *Pravila de la Govora* (cap. 88), „mireanul de se va îmbăta și va vărsa, să nu se împărtășească tot anul până în 200 de zile (în altă parte reduce timpul la 60 de zile) și să facă 12 metanii pe zi”.

Îți pierzi vremea la jocurile de noroc?

Jocurile de noroc sunt o risipă de bani. Seducția „îmbogățirii rapide” este o tentație prea mare pentru a-i putea rezista. Sf. Ap. Pavel ne spune: „Căci iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor; și unii, care au umblat după ea, au rătăcit de la credință, și s-au străpuns singuri cu o mulțime de chinuri” (I Timotei 6, 10). Canonul 43 Apostolic cere să încetezi; dacă nu, prevede afurisirea. Și canonul 50 al Sinodului Trulan pedepsește aceste păcate cu afurisirea.

Ai cumpărat sau ai primit cărți eretice?

Canonul 9 al Sinodului VII ecumenic îți cere să le dai Bisericii. În caz de refuz, se prevede afurisirea. Asemenea, a șaptea poruncă bisericească ne cere „să nu citim cărțile ereticilor”. În *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Biserica le cere celor ce nu sunt întăriți în cunoașterea și înțelegerea cuvântului dumnezeiesc să se ferească de citirea cărților potrivnice credinței adevărate, cum sunt cele ale ereticilor (și sectanților), spre a nu fi amăgiți de învățături pierzătoare de suflet (I Timotei 4, 7), ci să

se hrănească „cu cuvintele credinței și ale bunei învățături” (I Timotei 4, 6).

Te-ai căsătorit ortodox(ă) fiind cu o persoană eretică sau sectantă?

Canonul 72 al Sinodului Trulan prevede anularea căsătoriei, iar dacă persistă în păcat, afurisirea. Aceste prescripții sunt însușite și de Sf. Ioan Postitorul, în canonul 23. Iar pentru părinții care au îngăduit ca fiii lor să se căsătorească cu cei de altă credință, *Pravila de la Govora* (cap. 23) prevede 5 ani de pocăință.

Ai mers să te rogi la sinagoga evreilor, la geamia musulmanilor sau la casele de rugăciune ale sectanților?

Canonul 64 Apostolic prevede afurisirea. Și canonul 33 al Sinodului din Laodiceea interzice rugăciunea cu ereticii și schismaticii.

Ai serbat sâmbăta, ca sectarii?

Canonul 29 al Sinodului din Laodiceea prevede anatema.

Te-ai dus la cimitirele ereticilor?

Canonul 9 al Sinodului din Gangra prevede un an afurisire, iar canonul 9 al Sinodului din Laodiceea prevede afurisire „pentru un timp”, după care, dacă s-au pocăit și au mărturisit că au greșit, sa se primească la împărtășire.

CONSIDERAȚII PASTORALE ÎN LEGĂTURĂ CU TAINA SPOVEDANIEI

Ce este Mărturisirea (Spovedania)?

„Nu există niciun păcat în lumea asta care să n-aibă un sfânt care să nu fi biruit acel păcat!”.

(Pr. Prof. Dr. Constantin Necula)

Spovedania e biruința omului asupra păcatului, condiția iertării și taina împăcării noastre cu noi înșine, cu aproapele nostru și cu Bunul Dumnezeu.

Spovedania e început de viață nouă, e „jugul bun al lui Hristos” (Matei 11, 30) prin care găsim odihnă sufletelor noastre, dar și „cheia împărăției cerurilor” (Matei 16, 19) prin care deschidem ușa veșniciei lui Dumnezeu. Pentru aceasta e nevoie de jertfelnicia timpului nostru, osteneala sufletului, înfrânarea trupului și răstignirea minții noastre!

Spovedania este cel mai la îndemână și eficace mijloc de pastorație individuală pentru păstorul de suflete de a-și exercita misiunea lui de învățător și îndrumător spiritual, adică de a sta de vorbă cu fiecare credincios în parte, de a-i cunoaște exact viața și personalitatea religios-morală, virtuțile

și calitățile, scăderile și lipsurile și de a da povăța, îndemnul și învățătura cea mai potrivită pentru fiecare.

Spovedania e Sfânta Taină prin care credinciosul primește de la însuși Dumnezeu iertarea păcatelor mărturisite duhovnicului, cu zdrobire de inimă. Mântuitorul a făgăduit această Taină Sfinților Apostoli, când le-a spus: „Amin grăiesc vouă: oricâte veți lega pe pământ vor fi legate în cer și oricâte veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate în cer” (Matei 18, 18; 16, 19). El a așezat-o după sfânta Sa Înviere prin cuvintele: „Luați Duh Sfânt: căroră le veți ierta păcatele se vor ierta lor, și căroră le veți ține, ținute vor fi” (Ioan 20, 22-23).

Puterea de a lega și a dezlega păcatele o are numai Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cum a dovedit-o cu prilejul minunilor Sale (Luca 5, 20), dar El a dat această putere și Apostolilor (Ioan 20, 21-23) și prin aceștia, episcopilor și preoților.

Pocăința predicată de Sf. Ioan Botezătorul și mărturisirea păcatelor care aveau loc atunci (Marcu 1, 4-5) au prevestit pocăința și mărturisirea creștină: „Dacă mărturisim păcatele noastre, El credincios este și drept ca să ne ierte nouă păcatele și să ne

curățească pe noi de toată nedreptatea” (I Ioan 1, 8-9) și „Mărturisiți-vă unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați” (Iacob 5, 16).

Când este bine să ne mărturisim?

Spovedania nu este legată de termene sau soroace anumite din cursul anului. Putem alerga la duhovnic ori de câte ori simțim nevoia de a ne ușura sufletul de povara păcatelor, sau de a primi mângâierea harului și nădejdea iertării. Cu cât ne spovedim mai des, cu atât este mai bine.

De obicei însă, spovedania este legată de posturi. De aceea, porunca a patra a Bisericii ne învață să ne mărturisim păcatele de patru ori pe an, adică în cele patru posturi: al Paștelui, al Crăciunului, al Sfintei Marii și al Sfinților Apostoli. Cei mai înaintați în cuvioșie și în evlavie să se spovedească în flecare lună, iar ceilalți cel puțin o dată pe an și anume, în Postul Păresimilor. Totuși, marii duhovnici recomandă spovedirea deasă, vorbele părintelui Teofil Părăian fiind grăitoare în acest sens: „Nu am încredere în spovedania celor ce se spovedesc o singură dată pe an”. Spovedania trebuie

să-l elibereze pe om de tensiunea păcatului, de aceea trebuie să ne cercetăm cugetul

În privința celor bolnavi, deoarece mulți dintre oameni, când se îmbolnăvesc, nu cheamă îndată pe duhovnic, ci numai când sunt aproape de moarte, aflându-se în cea din urmă slăbiciune, când merge duhovnicul, pe cei mai mulți îi află fără grai și așa rămân nemărturiși și pier sufletește și trupește; de aceea, familia are datoria de a chema din vreme preotul la căpătâiul bolnavului pentru a-l mărturisi și împărtăși cu Sfintele Taine.

Cum trebuie făcută mărturisirea?

„Începutul mântuirii e recunoașterea păcatelor și căința pentru ele. Dacă păcatul intră în inimă răsând, el trebuie să iasă plângând. Ți-a murit copilul, ți-a ars casa, ai pierdut procesul... Poți vărsa o mare de lacrimi, ele nu ajută cu nimic. Plânsul nu învie morții, nu repară paguba. Numai pentru un singur lucru sunt folositoare lacrimile: pentru păcatele noastre (Fer. Ieronim)”.

Toată Spovedania e cuprinsă în Pilda Fiului

risipitor: „Să știți că Pilda cu fiul risipitor aș numi-o mai bine pilda cu Tatăl primitor. De ce? Pentru că nu învățăm atâta de la fiul risipitor – mai ales că a fost risipitor, dar că s-a întors la tatăl, asta-i bine să învățăm –, ci mai ales învățăm de la tatăl primitor, cât de bun a fost el cu fiul risipitor. E toată Evanghelia cuprinsă aici în pilda aceasta cu fiul risipitor. Pentru că fiul risipitor îl închipuie pe omul păcătos, fiul care a rămas acasă îl închipuie pe omul drept care se încrede în dreptatea lui, iar tatăl este Dumnezeu, care e bun și primitor” (Pr. Teofil Părăian).

După *Molitifelnic*, Mărturisirea nu se cuvine să se facă la întâmplare, ci precum ne-a arătat Mântuitorul, când a chemat pe Zaheu vameșul și pe femeia desfrânată. Zaheu cu umilință și-a spus toate păcatele și a făgăduit să-și îndrepte viața sa și să pună început de fapte bune; iar femeia desfrânată, luând un vas cu mir de mult preț și stând la picioarele Lui, cu lacrimi le uda și cu părul capului său ștergându-le, le ungea cu mir, plângând. Pentru aceea și Hristos i-a zis: „Iartă-se ție păcatele tale” (Luca 7, 48), iar lui Zaheu i-a zis: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia” (Luca 19, 9). Pentru

călduroasa și adevărata lor pocăință, le-a dăruit și iertarea păcatelor, și mântuirea. Iar celor ce nu părăsesc calea răutăților le zice: „Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea” (Psalmi 6, 8) căci „De nu vă veți pocăi, toți așa veți pieri (Luca 13, 5). Cutremurător va fi răspunsul Bunului Dumnezeu la Înfricoșătoarea Judecată pentru cei ce n-au împlinit voia Sa: „Plecați de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui” (Matei 25, 41).

Îndrumări practice: trebuie să mărturisim lui Dumnezeu, sub epitrahilul preotului:

- când ne-am spovedit ultima dată;
- dacă atunci am spus toate păcatele;
- dacă am primit vreun canon și cum l-am împlinit;
- dacă am primit dezlegare la Sfânta Împărtășanie;
- se mărturisesc pacatele care s-au mai întâmplat de când ne-am mărturisit ultima dată și cele care au rămas nemarturisite (fie le-am uitat, fie nu am știut că sunt păcate și între timp am aflat);
- păcatele deja marturisite nu se mai repetă;
- nu se povestesc împrejurările în care s-au petrecut păcatele; alte explicații pot fi cerute de duhovnic.

Se cuvine dar ca mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului trebuie să fie:

a) completă, adică să cuprindă toate păcatele săvârșite după Botez sau, mai exact, de la ultima spovedanie și să nu ascundă nimic din cele făptuite;

b) să fie sinceră și obiectivă, adică să arate păcatele așa cum s-au săvârșit, fără să caute să ascundă, să diminueze gravitatea lor sau să arunce răspunderea asupra altora, căci nici timpul, nici uitarea nu aduc pacea inimii, ci doar mărturisirea curată a cugetului nostru;

c) să fie benevolă, adică făcută din toată inima și din proprie inițiativă, iar nu silită sau din constrângere, din teamă sau din alte motive;

d) să fie făcută cu umilință și zdrobire de inimă, deci cu adâncă părere de rău pentru păcatele săvârșite și cu dorința sinceră și hotărârea de a nu le mai repeta. Simpla înșirare sau istorisire a păcatelor, fără pocăință adevărată și fără hotărârea și dorința de îndreptare, nu are nici un efect asupra sufletului nostru: „păcatul spre moarte e păcatul nepocăit” (Marcu Ascetul);

e) secretă (făcută în taină).

„Iată fiule, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilință. Deci nu te rușina, nici te teme să ascunzi de mine vreun păcat, ci, fără sfială, spune toate câte ai făcut, ca să iei iertare de la Domnul nostru Iisus Hristos. Și eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câte-mi vei spune mie; iar de vei ascunde de mine ceva, să știi că toate păcatele îndoite le vei avea; ia seama dar, de vreme ce ai venit la doctor să nu te întorci nevindecat” (*Molitfelnic*).

Cum dezlegăm?

„Intrați în biserică și mărturisiți-vă acolo păcatele voastre, căindu-vă pentru ele; căci acolo veți afla doctorul care vă vindecă, iar nu un judecător care să vă osândească, acolo nu se cere pedepsirea păcătosului, ci se dă iertarea păcatelor” (Sf. Ioan Gură de Aur)

Dezlegarea este iertarea desăvârșită a păcatelor și reșezarea celui ce se pocăiește sub puterea harului. Iată ce zice Sf. Ioan Gură de Aur despre puterea de a dezlega încredințată preoților: „Locuitori ai pământului și ducându-și viața pe el,

preoții au fost cinstiți cu încrederea de a administra cele cerești; ei au primit puterea pe care Dumnezeu nici îngerilor și nici Arhanghelilor n-a dat-o. Stăpânitorii pământului au puterea de a lega, dar numai trupurile. Lanțul, însă, pe care Dumnezeu l-a dat preoților atinge sufletul și e lung până la ceruri. Cele ce fac preoții aici jos, Dumnezeu le întărește sus și Stăpânul aprobă hotărârea robilor Săi”.

Rugăciunea de dezlegare spune: „Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul și cu îndurările iubirii Sale de oameni, să te ierte pe tine, fiule (N), și să-ți lase ție toate păcatele. Iar eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”.

Și zicând sfârșitul dezlegării acesteia, însemnează chipul crucii cu mâna pe capul celui ce s-a mărturisit. Și slobozindu-l cu pace, să-i dai canonul potrivit păcatelor lui: și dacă va fi făcut păcate mai multe și mai mari, să-i dai canon mai mare, adică să fie oprit de la Sfânta Împărtășanie mai mulți ani.

La păcătoșii cu păcate mari, care nu pot fi admiși imediat la împărtășire, dezlegarea nu se dă însă îndată după spovedanie, ci se amână până la împlinirea canonului dat sau după expirarea termenului fixat pentru ispășire. Pentru astfel de cazuri, în locul formulei obișnuite de dezlegare, *Molitifelnicul* prevede o altă formulă, sfătuind așa pe duhovnic:

„Însă, pentru păcatele mari să zici către dânsul așa: «Fiule, atâția ani poruncesc Sfinții Părinți să nu te împărtășești cu Sfintele Taine, ci numai să bei Aghiazmă Mare. Și de vei avea grijă să nu te împărtășești, ți se vor dezlega păcatele tale; iar de vei îndrăzni, peste porunca Sfinților Părinți, ca să te împărtășești, atunci te vei socoti al doilea Iuda. Iar dacă vei fi bolnav și tare slab, temându-te de moarte, atunci să te împărtășești; și dacă te vei însănătoși, iarăși vei rămâne oprit atâția ani câți ți s-au poruncit, până când vei plini canonul. Iar dacă te vei împărtăși de frica morții, plinind canonul cel dintâi, ți se va socoti alt canon pentru împărtășire și-l vei plini și pe acela»”.

Desigur, în timpul opririi, penitenții vor fi obligați să vină neapărat la termenele de spovedanie,

pentru a pune pe părintele lor spiritual la curent cu progresele realizate și a-i da astfel putința să se pronunțe eventual asupra reducerii timpului de oprire ori de a interveni în susținerea lor, dacă li s-a complicat cumva situația prin alte păcate noi.

„Socotește și aceasta duhovnice (schema diminuării canonisirii):

- că dacă se va afla acel om cu bună cucernicie și va veni să facă în toate zilele metanii după putință, să-i ierți un an din numărul anilor de la care l-ai oprit să nu se împărtășească;
- și de va vrea să facă milostenie după putere, să-i ierți și alt an;
- dacă va posti miercurea și vinerea, după porunca Sfinților Apostoli, să-i ierți încă un an;
- dacă va vrea să postească și luna – să nu mănânce carne – să-i mai lași un an;
- dacă va fi de vârstă mai jos de 30 de ani, să-i lași încă un an;
- dacă va fi mai jos de 20 de ani, să-l canonisești mai puțin;
- dacă va vrea să se pocăiască de păcate și va vrea să se facă monah, atunci să-i ierți a treia parte din

canon. Dacă va vrea să meargă în mănăstire de obște, să-i lași jumătate din canon. Iar dacă va cădea după ce a luat chipul călugăriei, atunci să le facă toate deplin”.

Iar Părintele Ilie Cleopa adaugă:

„Dacă își va spovedi omul păcatele, cu tot sufletul, cu căință și de bunăvoie, atunci duhovnicul poate ușura vindecarea rănilor sale sufletești, iar canonul cu care trebuie să-l canonisească pe credincios să-l împartă în trei.

O parte să o pună pe seama milostivirii lui Dumnezeu, că nimeni nu este fără de păcat afară de unul singur Dumnezeu Care ne-a răscumpărat cu Sfânt Sângele Său din mâinile diavolului.

A doua parte din canon să o ia duhovnicul asupra sa, ca cel ce are putere de la arhiepiscop să dezlege și să lege păcatele oamenilor.

Iar a treia parte din canon să o dea aceluia care a săvârșit păcatele”.

Când nu este săvârșită canonic Spovedania?

*„Diavolul are, între altele, și vicleșugul acesta, că ia omului rușinea când vrea să săvârșească păcatul și i-o aduce înapoi când vrea să-l spovedească, ca să-l țină tot în stăpânirea lui”
(Sf. Ioan Gură de Aur)*

Să se știe că „o spovedanie poate fi falsă”, adică nu este săvârșită canonic, iar păcatele rămân nedezlegate:

- când cel ce se mărturisește nu spune toate păcatele sale sau le spune pe jumătate, sau le justifică cu minciuni, ducând în eroare pe duhovnic;
- când se vor spovedi în colectiv mai mulți oameni la duhovnic, spunând păcatele în gând, fără a le auzi preotul și a le aprecia pe toate în lumina sfintelor canoane și a legilor morale;
- când te-ai mărturisit la un duhovnic de mai multe ori și din pricină că ai căzut în aceleași păcate te rușinezi de el și te duci la altul ca să te rușinezi mai puțin și să primești canon mai ușor; aceasta, „mai rău mânia pe Dumnezeu”.

- când cineva caută un duhovnic lesne iertător, care dezleagă, nu după legea lui Dumnezeu, ci după părerea sa, sau are aceleași păcate. Aceștia se afundă amândoi în osândă, mai rău decât dacă nu s-ar fi spovedit. Sf. Nicodim Aghioritul spune: „Cel ce caută duhovnic slab ca dânsul, nu dorește să-l vindece de păcate, ci să-l tolereze în păcatele sale”.

Obiecții ce se pot ridica împotriva mărturisirii păcatelor!

- Unii spun: „eu îl am pe Dumnezeu în inima mea, am credința mea. Ce nevoie am să merg la preot?

„Dar dacă nu e nevoie să mergi la preot, atunci nu merge la el! Atunci caută la Dumnezeu să te boteze direct de sus. El să te miruiască, El să te cunune, El să-ți facă Sfântul Maslu, El să te împărtășească direct într-o Liturghie cerească. Însă tu nu faci aceasta. De ce pentru toate celelalte Taine te adresezi preotului, iar numai când este vorba de Spovedanie spui „nu am nevoie de preot, eu mă mărturisesc înaintea lui Dumnezeu! Dumnezeu a

binevoit să spună preoților: «cărora le veți ierta păcatele, iertate vor fi»” (Sf. Ioan Scărarul).

Încă și rugăciunea Sf. Vasile cel Mare (din Dumnezeiasca Liturghie) ne spune: „întru mărturisirea curată a cugetului nostru, primind păticea Sfintelor Tale Taine, să ne unim cu Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Tău. Și primindu-le cu vrednicie, să avem pe Hristos sălășluind în inimile noastre și să fim locaș al Sfântului Tău Duh”. Numai astfel, credinciosul și-l face părtaș pe Dumnezeu în inima Sa!

➤ Unii spun: „De ce să mă mărturisesc? Eu nu am niciun păcat însemnat. Să se mărturisească cei care au ucis, care au jefuit, au săvârșit nelegiuiri sau alte păcate mari”.

„Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine, și adevărul nu este în noi” (I Ioan 1, 8).

Păcatele mărunte sunt adeseori mult mai primejdioase decât cele mai mari fărădelegi, deoarece cele din urmă apasă greu pe conștiință și vor fi răscumpărate, mărturisite, îndreptate, pe când cele mărunte îl fac insensibil la harul lui Dumnezeu și față de mântuire.

Sfinții Părinți ne învață că greu lucru este ca omul să-și vadă păcatele. Dacă vederea păcatelor ar fi fost ceva ușor, atunci Sf. Efrem Sirul nu s-ar mai fi rugat cu aceste cuvinte „Dă-mi Doamne să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu”, iar nici Sf. Ioan de Kronștadt nu ar fi spus „Aceasta este dar de la Dumnezeu să-ți vezi propriile păcate în mulțimea și josnicia lor”.

➤ Unii spun: „Dar chiar toate păcatele trebuie să le mărturisesc? Poate pe unele le voi altcuiva ori «Timpul le va tămădui pe acestea!»”.

Câtă bucurie este în inima unui preot care, în părerea de rău pentru păcatele săvârșite, naște sfințenia în viața credinciosului! Câtă mulțumire sufletească poate avea omul în momentul în care s-a descărcat de toată tensiunea păcatului, căci nu minciuna, ci sinceritatea îl despovărează pe om în fața lui Dumnezeu!

„Mărturisirea înaintea duhovnicului are valoare pedagogică. Oamenii ne simt neajunsurile, oricât de mult ne-am strădui să le ascundem. Dacă le mărturisești înaintea unuia singur, Dumnezeu pentru smerenia ta în fața acestui unic martor, te va ocroti cu harul Său în fața celor mulți!” (Sf. Ioan Scărarul).

„Timpul nu folosește la nimic! Doar pansamentul îl face bine pe penitent” spune Sf. Ioan Gură de Aur. Singură căința omului pentru cele ce a greșit („Tată, am greșit la cer și înaintea ta, nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău” Luca 15, 18-19) alături de leacul primit după mărturisire ne țin legați de împărăția cerurilor.

➤ Unii spun: „Sunt atât de păcătos! Poate oare Dumnezeu să-mi ierte păcatele? Nu cred asta! De aceea nu am niciun folos dacă mă spovedesc”.

„Și cine poate să se mântuiască? Iar El a zis: Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu” (Luca 18, 26-27). Dacă omul se pocăiește sincer, îi pot fi iertate toate păcatele. „Puterea pocăinței se întemeiază pe puterea lui Dumnezeu. Rana și leacul, acestea sunt păcatul și pocăința. Dacă o scânteie ar cădea în mare se va aprinde oare aceasta? Iar cum este scânteia pentru mare așa este păcatul pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu” (Sf. Ioan Gură de Aur).

➤ Alții spun: „De ce să mă mărturisesc când știu că iarăși voi păcătui? Eu nu am niciun păcat însemnat. Are vreun sens o astfel de spovedanie?”

Sunt de acord că trebuie să te mărturisești, dar să nu mai greșești deloc după aceea!”.

Adevărată este aici dorința de a nu mai păcătui după spovedanie. Dar cum este mai bine: să zaci în noroiul păcatelor sau să te ridici după fiecare cădere și să-ți continui drumul înainte cu nădejdea că vei ajunge la limanul statornic al virtuții? De îndată ce ai căzut, ridică-te! Ia-o de la capăt în fiecare zi! Aceasta este mult mai bine decât să uiți să te ridici.

Cum se aplică canoanele?

„Iubirea lui Dumnezeu pentru cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu” (Pr. Arsenie Boca)

Canonul (epitimia) este un mijloc de pocăință rânduit de duhovnic credinciosului care se spovedește (ca de pildă: rugăciuni, metanii, cercetarea bisericilor, fapte de milostenie, posturi, înfrânări de la anumite mâncăruri sau fapte și altele). Epitimiile nu urmăresc pedepsirea penitentului, ci îndreptarea lui și ispășirea păcatelor; ele sunt ajutoare, exerciții de întărire în virtute și de îndepărtare de la păcat.

E drept că păcatele se iartă prin mărturisirea lor și dezlegarea dată de Hristos prin mâna și gura preotului. Totuși, sufletul rănit al celui ce primește milostivirea Domnului trebuie supus unei perioade de convalescență duhovnicească. Nu ajunge doar să-i arătăm preotului suferințele noastre sufletești, ci se impune și urmarea tratamentului adecvat spre a reuși întremarea spirituală deplină, căci nu stabilirea canonului îl scapă pe credincios de păcat, ci împlinirea lui!

Cuvântul canon e luat aici în sens de „normă sau dreptar, după care omul are să-și reorganizeze viața, ca s-o conducă spre idealul omului adevărat, voit de Dumnezeu” spune Pr. Dumitru Stăniloae.

Canoanele sau epitiimiile se fixează, după chibzuință duhovnicului, de la caz la caz, avându-se în vedere, pe de o parte, personalitatea sau individualitatea penitentului respectiv (vârsta, caracterul, firea sau temperamentul lui, cultura și gradul lui de pricepere, nivelul vieții lui religioase-morale, condițiile de viață și posibilitățile lui sufletești și materiale etc.), iar pe de alta, felul și natura sau gravitatea păcatului săvârșit (motivul, intenția și scopul, împrejurările în care a fost săvârșit,

dacă e pentru prima oară sau, dimpotrivă, e caz de recidivă și cumul de păcate ș.a.). Se are, de asemenea, în vedere gradul de căință pentru păcatele săvârșite și dispoziția spre îndreptare a penitentului.

În această privință, duhovnicul trebuie să procedeze cu foarte multă grijă, cu tact și cu prudență, cu înțelepciune, măsură și echilibru, pentru ca nici să nu încurajeze sau să promoveze păcatul printr-o blândețe și îngăduință excesivă, dar nici să descurajeze pe penitent sau să-l îndepărteze de Biserică printr-o prea mare asprime și severitate, ci să aibă în vedere numai și numai îndreptarea penitentului și desăvârșirea lui progresivă spre virtute.

Canoanele disciplinare privitoare la epitimiile pentru păcatele grele și mai ales acelea care cuprind îndepărtarea de Sfânta Euharistie diferă uneori de la un părinte la altul, în ceea ce privește numărul anilor. O explicație a acestei divergențe, care se referă numai la aplicarea lui, se poate căuta în concepția rigoristă a fiecăruia dintre ei, în raport cu gradul de vindecare pe care-l vizau în mediul și în condițiile vieții de atunci.

Potrivit cu timpul primelor secole, credincioșii aveau o conduită deosebită, iar canoanele erau foarte severe pentru situațiile culpabile. Părinții ulteriori au procedat la scurtări importante ale timpului de oprire de la Sfânta Împărtășanie.

O îndulcire a tratamentului bisericesc o reprezintă mai târziu canoanele patriarhului de Constantinopol, Ioan Postitorul, de la finele veacului VI (582-595), prin reducerea timpului de îndepărtare de la Sf. Euharistie. Această împușinare a anilor este însă expres condiționată la Ioan Postitorul de împlinirea în acel interval a unei epitimii specifice, în general cu caracter ascetic: post, ajunare, înfrânare și metanii. Iar „cine se va lenevi și nu va voi, acela să împlinească vremea cea hotărâta de Părinți”, zicea el (canoanele 12, 13, 15, 18, 20).

Sf. Teodor Studitul nu cunoaște epitimii ce se prelungesc mai mult de 3 ani și numai față de păcătoșii ce nu se pocăiesc găsește necesar să se observe vechile canoane severe (anume, ale Sf. Vasile cel Mare). Pe aceeași linie merge și Pr. Teofil Părăian când spune: „m-am orientat după îndrumarea părintelui D. Stăniloae din cartea sa de *Dogmatică*,

în care spune să nu dăm canoane de oprire pe vreme mai lungă de trei ani. N-am dat și cred și că n-o să dau canon de oprire de la Sfânta Împărtășanie pe vreme mai lungă de trei ani. E drept că sunt cazuri în care nu pot fixa vreo limită”.

Pentru aplicarea concretă a canoanelor cunoaștem că, potrivit cutumei acceptate de Biserică de-a lungul vremii, în cazul în care se prevăd epitimii diferite pentru același păcat, se aplică cea mai ușoară canonisire: canonul 102 Trulan cere ca aplicarea riguroasă a vechilor canoane să se facă numai în cazuri extreme.

Care este cel mai folositor canon ce trebuie dat la Sfânta Spovedanie?

„Nu mărimea, nici mulțimea păcatelor îl pierd pe păcătos, ci viața nepocăită. A păcătui e lucru omenesc, a te afla în păcat și a sta culcat e lucru diavolesc, dar a te ridica e lucru dumnezeiesc” (Sf. Tihon de Zadonsk)

„În vremurile vechi, când creștinii aveau mare râvnă și evlavie să se împărtășească mai des cu

Sfintele Taine, cel mai greu canon pentru creștinii de atunci era oprirea pe un timp mai scurt sau mai lung de la Sfânta Împărtășanie. Acum, însă, când credința a slăbit și creștinii cei mai mulți zac în adâncul lipsei de evlavie față de Sfânta Împărtășanie, cred că cel mai mare canon pentru îndreptarea sufletelor lor este părăsirea păcatelor spovedite și lupta cu ele până la moarte. Postul, rugăciunea, milostenia, metaniile și alte nevoițe să li se dea după putere, după starea lor de sănătate și după greutatea păcatelor făcute, potrivit cu scumpătatea și iconomia Sfintelor Canoane. Că de îi vom opri pe credincioși numai de la Sfânta Împărtășanie, atâția sau atâția ani, și nu le vom da canon simțit și cu oarecare osteneală, potrivit cu gravitatea păcatelor lor, ei, ne mai având evlavia și râvna celor dintâi creștini pentru cele sfinte, primesc ușor depărtarea de Sfânta Împărtășanie și rămân în nesimțire față de păcatele lor” (Pr. Ilie Cleopa). Totul este ca, de la o mărturisire până la alta, creștinul să se ostenească a-și îndrepta cât mai mult viața, desăvârșindu-se mereu în virtute.

Pe lângă epitimiile cu caracter pedagogic-educativ recomandate (rugăciuni, metanii) este foarte important ca penitentul să primească și epitimii cu

caracter practic și social, adică opere în folosul obștii credincioșilor: facerea de punți sau poduri peste ape, ajutorarea efectivă a văduvelor, a săracilor și a orfanilor din parohie, înzestrarea unei fete sărace, întreținerea în școală a unui copil sărac sau crearea de burse în acest scop, reparația și împodobirea bisericii, îngrijirea cimitirului și a curții bisericii etc.

Prin faptul că scopul acestor recomandări este tămăduirea sufletească a penitentului și ele pot fi scurtate sau prelungite după râvna cu care acesta le observă, sau după nepăsarea față de ele, urmează că duhovnicul trebuie să rămână într-o legătură sufletească cu el, sau într-o prietenie duhovnicească, care ea însăși îi poate fi aceluia de mare folos.

Mai trebuie menționat că eficiența recomandărilor date de duhovnic atârână în mare măsură de trăirea duhovnicului însuși în conformitate cu ele. El nu va avea autoritatea să ceară penitentului înfrânări pe care el însuși nu le observă.

Cei ce nu vor să primească un canon la Sfânta Spovedanie, după multă sfătuire, de vor rămâne în îndărătnicia lor, nu li se poate face dezlegarea de păcate, cum spune Sfântul Nicodim Aghioritul.

Celor bolnavi, însă, li se poate face ușurare de canoanele care cer osteneală trupească, precum: post, metanie, priveghere, milostenie, dacă nu au de unde da etc.; însă, pentru osteneala duhului nu sunt scutiți, adică de sfânta rugăciune și de mulțumire către Dumnezeu pentru suferința pe care o au. După cum am zis, canonul celor bolnavi se poate schimba nu însă și obligația de a ierta, a se ruga și a mulțumi neîncetat lui Dumnezeu pentru toate, căci prin aceasta se vor mântui.

Celor tineri și în special intelectualilor Părintele Teofil Părăian le propune un **program care constă în cinci puncte**:

a) frecventarea bisericii: „să știți că eu nu dau dezlegare de păcate celor ce nu iau parte la sfintele slujbe ale Bisericii și mai cu seamă la Sfânta Liturghie”;

b) pravila de rugăciune de dimineață și seară și la vremea mănăririi: „o consider de absolută necesitate deoarece credința în Dumnezeu trebuie materializată în ceva. Or, cine nu se roagă lui Dumnezeu după putere, se poate spune că nici nu are Dumnezeu”;

c) citirea a două capitole din Noul Testament în fiecare zi: „nu există posibilitate să te raportezi la

Dumnezeu fără să nu știi ceva anume despre Dumnezeu. Lucrul acesta nu se face pentru evidență sau pentru vreo răsplată, ci se face pentru folos duhovnicesc, pentru a ne putea împodobi mintea și hrăni inima cu cuvintele cele veșnice ale Domnului nostru Iisus Hristos și ale aleșilor Lui, bine știind că „cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Domnului nu” (Marcu 13, 31). Sunt de acord să se citească și părți din Vechiul Testament, în special Proorocii și cărțile didactice, dar selectiv și după îndrumare, nu la întâmplare și concomitent cu Noul Testament, nu în locul lui, căci Noul Testament rămâne pe primul-plan pentru mântuirea lumii;

d) repetarea cât mai deasă și cu cât mai mare intensitate a rugăciunii minții „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”: „pentru că toate ale omului pornesc de la gândul omului, este lucru constatat fără putință de tăgăduire, că adevărata disciplină a omului se bazează pe disciplina de gând. Cum însă nu ne putem mântui singuri, ci numai Hristos ne mântuiește, pe El îl chemăm permanent în ajutor pentru mântuirea noastră, printr-o rugăciune scurtă pe care o repetăm mereu în minte și o unim cu

simțirea noastră, făcând din ea, pe cât cu putință, rugăciunea de toată vremea”;

e) practicarea postului: „se face în vederea aceleiași discipline a ființei noastre, disciplina pe care o urmărim și prin rugăciunea de toată vremea” (Pr. Teofil Părăian).

BREVIAR CANONIC

Canoanele Sfinților Apostoli

Canoanele Sinoadelor ecumenice

Canoanele Sinoadelor locale

Canoanele Sfinților Părinți

Canoanele întregitoare

Cele 10 porunci dumnezeiești:

1. Eu sunt Domnul Dumnezeuul Tău; să nu ai alți dumnezei afară de Mine.
2. Să nu-ți faci chip cioplit, nici altă asemănare, nici să te închini lor.
3. Să nu iei numele Domnului Dumnezeuului tău în deșert.
4. Adu-ți aminte de ziua Domnului și o cinstește.
5. Cinstește pa tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești mulți ani pe pământ.
6. Să nu ucizi.
7. Să nu fii desfrânat.
8. Să nu furi.
9. Să nu ridici mărturie mincinoasă împotriva aproapelui tău.
10. Să nu poftești nimic din ce este al aproapelui tău.

Cele nouă porunci bisericești:

1. Să ascultăm cu evlavie Sfânta Liturghie în fiecare Duminică și sărbătoare.
2. Să ținem toate posturile de peste an.
3. Să cinstim fețele bisericești.
4. Să ne spovedim și să ne împărtășim în fiecare din cele patru posturi mari de peste an, ori, dacă în fiecare post nu putem, cel puțin odată pe an, în Postul Paștilor.
5. Să ne rugăm pentru cei ce stau în fruntea țării.
6. Să ținem posturile pe care le-ar orânduie episcopul sau mitropolitul locului în vreme de primejdii, de molime sau alte neazuri.
7. Să nu citim cărți eretice sau ale sectarilor.
8. Să nu înstrăinăm, nici să folosim, spre scopuri străine, lucrurile bisericești sau averea Bisericii.
9. Să nu facem nunți și ospete, sau alte petreceri, în timpul posturilor.

Cele șapte păcate de moarte și patimile ce izvorăsc din acestea:

1. **MÂNDRIA**: slava deșartă, lăudăroșenia, trufia, nesupunerea, batjocura, ipocrizia, invidia, ș.a.
2. **IUBIREA DE ARGINȚI**: lăcomia, zgârcenia, împietrirea inimii, furtul, răpirea, minciuna, nedreptatea, viclenia, sperjurul, simonia, ierosilia, înșelarea, ș.a.
3. **DESFRÂNAREA**: adulterul, sodomia, pedofilia, violul, malahia, incestul, prostituția, lipsa conștiinței, pornografia, ș.a.
4. **INVIDIA**: uneltirea, vrăjmășia, bucuria de rău, cearta, osândirea, înșelăciunea, trădarea, tristețea de binele altuia, cârtirea, ș.a.
5. **LĂCOMIA PÂNTECELUI**: iubirea de plăcere, beția, risipa, destrăbălarea, senzualitatea, ș.a.
6. **MÂNIA**: blasfemia, ura, amintirea răului, cearta, sperjurul, blestemul, înjurătura, controversa, uciderea, ș.a.
7. **LENEA**: indolența și lipsa faptelor bune, micimea de suflet, moleșeala, tristețea și imobilitatea față de binele ce-l poți face, dezvinovățirea păcatelor, deznădejdea, necredința, ș.a.

Sfânta Împărtășanie se dăruiește „spre iertarea păcatelor și spre viața veșnică”. „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de Apoi” (Ioan 6, 54).

Păcatele strigătoare la cer:

1. - omuciderea conștientă și avortul;
2. - homosexualitatea și practicile sexuale împotriva firii;
3. - asuprirea celor lipsiți de apărare: văduve, orfani, săraci, străini etc;
4. - nedreptățile sociale, mai ales cele financiare și materiale (oprirea plății lucrătorilor);
5. - nerespectarea și chinuirea părinților.

EPILOG

„Dumnezeul nostru, Dumnezeul mântuirii, Tu ne învață pe noi să-ți mulțumim cu vrednicie pentru binefacerile Tale, pe care le-ai făcut și le faci cu noi.

Tu, Dumnezeul nostru, Care ai primit Darurile acestea, curățește-ne pe noi de toată necurăția trupului și a sufletului și ne învață să săvârșim sfințenie întru frica Ta, ca întru mărturisirea curată a cugetului nostru, primind păticia Sfintelor Tale Taine, să ne unim cu Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Tău. Și primindu-le cu vrednicie, să avem pe Hristos sălășluind în inimile noastre și să fim locaș al Sfântului Tău Duh [...].

Ci ne dă nouă, până la suflarea noastră cea mai de pe urmă, să primim cu vrednicie păticia Sfintelor Tale Taine, ca merinde pe calea vieții veșnice și spre răspuns bine-primat la înfricoșătorul scaun de judecată al Hristosului Tău.

Ca și noi, împreună cu toți sfinții care din veac au bine-plăcut Ție, să ne facem părtași veșnicilor Tale bunătăți, pe care le-ai gătit celor ce Te iubesc pe Tine, Doamne” (Sf. Vasile cel Mare, *Rugăciune din Sfânta Liturghie*).

BIBLIOGRAFIE

*** *Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1994.

*** *Îndemnuri pentru Spovedanie și Împărtășanie*, ediția a III-a, Editura Trinitas, Iași, 2003.

*** *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, Editura Trinitas, Iași, 1996.

*** *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2000.

*** *Pravila de la Govora*, 1640, Editura Academiei Române, București, 1884.

*** *Pravila de la Târgoviște (Îndreptarea Legii, 1652)*, Editura Academici R.P.R, București, 1962.

Aghioritul, Sfântul Nicodim, *Carte foarte folositoare de suflet*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1986.

Alexiev, Arhim. Serafim, *Leacul uitat, Sfânta Taină a Spovedaniei*, Editura Sofia, București, 2003.

Bălan, Protos. Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, vol. II, Editura Episcop. Romanului și Hușilor, 1988.

Bălan, Arhim. Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, vol. I, ediția a II-a, Editura Episcop. Romanului și Hușilor, 1993.

Braniște, Pr. prof. dr. Ene, *Liturgica specială*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1980.

Drăgoi, preot Eugen, *Îndrumarul duhovnicului*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000.

Dron, Preot C., *Canoanele. Text și interpretare*, vol. III, București, 1933-1935.

Floca, Arhid. prof. dr. Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Sibiu, 1992.

Palade, preot dr. Sânică T., *Taina Sfintei Spovedanii, mijloc de pastorație individuală*, Editura Sf. Mina, Iași, 2002.

Sachelarie, Ierom. Nicodim, *Pravila bisericească*, ediția a III-a, Parohia Valea Plopului, 1999.

Vintilescu, Preot Petre, *Spovedania și duhovnicia*, Editura Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, 1995.

CUPRINS

Introducere	3
Cuvânt înainte	7
Întrebări cu caracter general pentru copii și tineri	15
Întrebări cu caracter general pentru adulți	27
Ce este Spovedania?	80
Când este bine să ne mărturisim?	82
Cum trebuie făcută mărturisirea?	83
Cum dezlegăm?	87
Când nu este săvârșită canonic Spovedania?	92
Obiecții ce se pot ridica împotriva mărturisii păcatelor!	93
Cum se aplică canoanele?	97
Care este cel mai folositor canon ce trebuie dat la Sfânta Spovedanie?	101
Breviar canonic	107
Epilog	111
Bibliografie	112